Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

GŴYS A RHAGLEN

ar gyfer

CYFARFOD CYFFREDINOL O GYNGOR SIR YNYS MÔN

a gynhelir yn

**SIAMBR Y CYNGOR
SWYDDFA'R SIR
LLANGEFNI**

**DYDD MAWRTH
23 MAI 2017**

am 11.00 o'r gloch

SUMMONS AND AGENDA

for an

ORDINARY MEETING OF THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

to be held at the

**COUNCIL CHAMBER
COUNCIL OFFICES
LLANGEFNI**

**TUESDAY
23 MAY 2017**

at 11.00 am

R H A G L E N

1. **COFNODION**

Cyflwyno i'w cadarnhau, gofnodion drafft y cyfarfod o'r Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 28 Chwefror 2017.

2. **DATGANIADAU O DDIDDORDEB**

Derbyn datganiadau o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog mewn perthynas ag unrhyw eitem o fusnes.

3. **DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR NEU'R PRIF WEITHREDWR**

4. **CYFLWYNO DEISEBAU**

Derbyn unrhyw ddeiseb yn unol â pharagraff 4.1.11 y Cyfansoddiad.

5. **CYFLWYNIAD I'R AELODAU A OEDD WEDI DWEUD EU BOD YN BWRIADU YMDDEOL CYN ETHOLIADAU'R CYNGOR**

6. **NEWID I'R CYFANSODDIAD – GWNEUD NEWIDIADAU I'R CYFANSODDIAD I ADLEWYRCHU GOFYNION AR Y PWYLLGOR CYNLLUNIO YN UNOL Â RHEOLIADAU DIWEDDAR**

Cyflwyno adroddiad ar y cyd gan y Pennaeth Rheoleiddio a Datblygu Economaidd a'r Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro fel y cyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwaith ar 24 Ebrill 2017.

7. **ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU AR GYFER 2016/17**

Cyflwyno adroddiad gan Mr Michael Wilson, Cadeirydd y Pwyllgor Safonau.

8. **ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD AR GYFER 2016/17**

Cyflwyno adroddiad gan Gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

9. **ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGORAU SGRIWTINI AR GYFER 2016/17**

Cyflwyno adroddiad gan Gadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 28 Chwefror 2017

YN BRESENNOL:	Y Cynghorydd Robert G Parry OBE (Cadeirydd) Y Cynghorydd Richard Owain Jones (Is-Gadeirydd) Y Cynghorwyr Lewis Davies, R Dew, Jeffrey M.Evans, Jim Evans, Ann Griffith, John Griffith, K P Hughes, T Ll Hughes MBE, Vaughan Hughes, Victor Hughes, W T Hughes, Llinos Medi Huws, A M Jones, Carwyn Jones, G O Jones, H E Jones, R Ll Jones, R.Meirion Jones, Alun W Mummery, Dylan Rees, J A Roberts, Nicola Roberts, P S Rogers, Alwyn Rowlands, Dafydd Rhys Thomas, Ieuan Williams.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr, Prif Weithredwr Cynorthwyol (Partneriaethau, Cymuned a Gwella Gwasanaethau), Prif Weithredwr Cynorthwyol (Llywodraethiant a Thrawsnewid Prosesau Busnes), Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog 151, Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol (ar gyfer eitem 10), Swyddog Pwyllgor (MEH).
HEFYD YN BRESENNOL:	Dim
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorydd Raymond Jones

1. COFNODION

Cyflwynwyd, a chadarnhawyd eu bod yn gywir, gofnodion cyfarfodydd blaenorol Cyngor Sir Ynys Môn a gynhaliwyd ar y dyddiadau canlynol :-

- 12 Rhagfyr , 2016 (Arbennig)
- 15 Rhagfyr, 2016
- 2 Chwefror, 2017 (Arbennig)

2. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Datganodd y Tîm Arweinyddiaeth Strategol ynghyd â'r Penaethiaid Swyddogaeth ar gyfer Adnoddau a Busnes y Cyngor ddiddordeb yn Eitem 10 – Datganiad Polisi Tâl 2017 - ac nid oeddent yn bresennol yn y cyfarfod yn ystod unrhyw drafodaeth na phleidlais ar y mater hwnnw.

Datganodd y Cynghorydd Peter Rogers ddiddordeb personol mewn perthynas ag Eitem 6 – Cyllideb 2017/18.

3. DERBYN UNRHYW GYHOEDDIADAU GAN Y CADEIRYDD, ARWEINYDD Y CYNGOR, NEU'R PRIF WEITHREDWR

Gwnaeth y Cadeirydd y cyhoeddiadau canlynol :-

- Llongyfarchwyd y Cynghorydd Jeffrey M. Evans ar gwblhau ei daith feicio elusennol i'r Eidal.
- Llongyfarchwyd Tîm Pêl Droed Cerdded Tref Amlwch ar ennill eu twrnamaint cyntaf yng Nghaer yn ddiweddar. Mae'r Cynghorydd Richard O. Jones, Is-Gadeirydd y Cyngor, yn aelod o'r Tîm.
- Dymunodd y Cadeirydd yn dda i'w gyd Aelodau Etholedig yn yr Etholiadau Llywodraeth Leol a gynhelir ym mis Mai.

Cydymdeimlwyd ag unrhyw Aelod o'r Cyngor neu aelod o staff sydd wedi cael profedigaeth. Safodd yr Aelodau a'r Swyddogion mewn tawelwch fel arwydd o barch a chydymdeimlad.

4. CWESTIYNAU A DDERBYNIWYD YN UNOL Â RHEOL 4.1.12.4 Y CYFANSODDIAD

Ni dderbyniwyd unrhyw gwestiynau yn unol â'r rheol hon.

5. CYFLWYNO DEISEBAU

Ni dderbyniwyd deiseb yn unol â pharagraff 4.1.11 y Cyfansoddiad.

6. CYLLIDEB 2017/18

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio Cyllid gynigion y Pwyllgor Gwaith ar gyfer cyllidebau Refeniw a Chyfalaf 2016/17, y Datganiad ar y Strategaeth Rheoli Trysorlys ac yn gosod y Dreth Gyngor fel y'i gwelir yn 6(a) i (ch) yn y Rhaglen. Roedd yn dymuno diolch i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 a'i staff am eu gwaith yn paratoi'r gyllideb. Diolchodd hefyd i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol am eu gwaith ac i'r holl Aelodau Etholedig a oedd wedi mynychu'r seminarau a'r cyfarfodydd amrywiol a gynhaliwyd mewn perthynas â'r gyllideb.

Yn ystod y broses ymgynghori ar y gyllideb, dywedodd y bu modd dod â'r cynnydd yn y Dreth Gyngor i lawr i 2.5% yn lle'r 3% a gynigiwyd yn wreiddiol; dyma un o'r codiadau lleiaf yn y Dreth Gyngor drwy Gymru. Mae lefel yr arian wrth gefn, £8m yn uwch nag erioed ac yn cymharu'n ffafriol gydag awdurdodau lleol eraill sy'n llawer mwy. Roedd y cydweithio cadarnhaol rhwng y grwpiau gwleidyddol yn y Cyngor dros y 4 blynedd diwethaf wedi arwain at y gyllideb ffafriol hon a gyflwynwyd gerbron y Cyngor yn y cyfarfod heddiw.

Roedd Arweinydd Grŵp yr Wrth-blaid, y Cynghorydd Llinos M. Huws hefyd yn dymuno diolch i Swyddogion yr Adran Gyllid am eu gwaith gyda pharatoi'r gyllideb. Fel yr Eiriolydd Pobl Ifanc, roedd yn dymuno diolch i'r Gyngor am ganiatáu i Fforwm Pobl Ifanc Llais Ni gael cyfrannu a mynegi eu barn yn ystod y broses o ymgynghori ar y gymuned.

Roedd aelodau'r Cyngor Sir yn dymuno diolch i'r Aelod Portffolio Cyllid am ei arweiniad mewn perthynas â'r gyllideb ac am ei waith dros y 4 blynedd diwethaf.

Yn dilyn ystyried y papurau fel un pecyn, **PENDERFYNWYD :-**

1. PENDERFYNWYD

(a) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu'r Cynllun Ariannol Tymor Canol yn Adran 13 Cynllun Ariannol Tymor Canol ac Adran 10 y Gyllideb 2017/18, fel Strategaeth Cyllideb oddi mewn i ystyr a roddir yn y Cyfansoddiad, ac i gadarnhau y daw'n rhan o'r fframwaith cyllidebol gyda'r eithriad o'r ffigyrau a ddisgrifir fel rhai cyfredol.

(b) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu cyllideb refeniw 2017/18 fel y gwelir honno yn Atodiad 4 Cynllun Ariannol Tymor Canol a'r Gyllideb 2017/18.

(c) Yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Gwaith, i fabwysiadu cyllideb cyfalaf fel y gwelir hwnnw yn Papur Bidiau Cyfalaf 2017/18.

(ch) Dirprwyo i'r Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) y pŵer i wneud addasiadau rhwng penawdau yn Atodiad 4 Cynllun Ariannol Tymor Canol a'r Gyllideb 2017/18 er mwyn rhoi effaith i benderfyniadau'r Cyngor.

(d) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, ym mlwyddyn ariannol 2017/18, y pwerau i drosglwyddo cyllidebau rhwng penawdau fel a ganlyn:-

(i) pwerau dilyffethair i wario pob pennawd cyllidebol unigol yn Atodiad 4 Cynllun Ariannol Tymor Canol a'r Gyllideb 2017/18 yn erbyn pob gwasanaeth unigol, ar y gwasanaeth perthnasol;

(ii) pwerau i gymeradwyo'r defnydd o'r arian wrth gefn clustnodedig a rhai gwasanaeth i gyllido cynigion gwariant unwaith-ac-am-byth sy'n cyfrannu tuag at gyflawni amcanion y Cyngor a gwella gwasanaethau;

(iii) pwerau i drosglwyddo o'r ffynonellau incwm newydd neu uwch.

(dd) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas â'r flwyddyn ariannol 2017/18 ac ar gyngor y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau), y pŵer i ryddhau hyd at £500k o falansau cyffredinol i ddelio gyda blaenoriaethau yn codi yn ystod y flwyddyn.

(e) Dirprwyo i'r Pwyllgor Gwaith, mewn perthynas â'r cyfnod hyd at 31 Mawrth 2018, y pwerau a ganlyn:-

(i) pwerau i wneud ymrwymiadau newydd o gyllidebau refeniw blynyddoedd y dyfodol hyd at y symiau a nodir ar gyfer blaenoriaethau newydd yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol;

(ii) y pwerau a'r ddyletswydd i baratoi cynlluniau i gyflawni arbedion cyllidebol refeniw fel yr awgrymir yn y Cynllun Ariannol Tymor Canol;

(iii) pwerau i drosglwyddo cyllidebau rhwng prosiectau cyfalaf yn yr adroddiad Bidiau Cyfalaf 2017/18 ac ymrwymo adnoddau yn y blynyddoedd dilynol gan gydymffurfio gyda'r fframwaith cyllidebol.

(f) Pennu a chymeradwyo'r dangosyddion pwyllog a rhai'r trysorlys sy'n amcangyfrifon a therfynnau am 2017/18 ymlaen fel sy'n ymddangos yn yr adroddiad Datganiad ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys 2017/18.

(ff) Cymeradwyo'r Datganiad ar Strategaeth Rheoli'r Trysorlys am 2017/18.

(g) Cadarnhau y bydd eitemau 1(b) i (ff) yn dod yn rhan o'r fframwaith cyllidebol.

2. **PENDERFYNWYD** mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2017/18 benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 10 Mawrth 1998, bod y Cyngor Sir yn pennu lefel y disgownt sy'n gymwys i'r Dosbarth penodedig A a Dosbarth penodedig B o anheddau dan Adran 12 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (a ddiwygiwyd), a ddisgrifir gan Rheoliadau'r Dreth Gyngor (Dosbarthau Rhagnodedig ar Anheddau) (Cymru) 1998, fel a ganlyn:-

Dosbarth Penodedig A	Dim Disgownt
Dosbarth Penodedig B	Dim Disgownt

3. **PENDERFYNWYD** mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2017/18, benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 6 Mawrth 2007 bod y Cyngor Sir yn pennu lefel disgownt sy'n briodol i Ddosbarth penodedig C o anheddau dan Adran 12 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 (a ddiwygiwyd), a ddisgrifir gan y Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig ar Anheddau) (Cymru) (Diwygiad) 2004, fel a ganlyn:-

Dosbarth Penodedig C	Dim Disgownt

4. **PENDERFYNWYD** mabwysiadu a chadarnhau i bwrpas y flwyddyn ariannol 2017/18, benderfyniad y Cyngor Sir a gynhaliwyd ar 10 Mawrth 2017 i ddatgymhwyso unrhyw ddisgownt(iau) a roddwyd i anheddau gwag hirdymor ac anheddau â breswylir yn gyfnodol (a elwir fel arfer yn ail gartrefi) a gosod swm uwch o'r Dreth Gyngor (a elwir yn Premiwm y Dreth Gyngor) o 25% o raddfa safonol y Dreth Gyngor ar gyfer anheddau gwag hirdymor ac anheddau â breswylir yn gyfnodol (a elwir fel arfer yn ail gartrefi) dan Adain 12A a 12B Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 fel y'i mewnosodwyd gan Adain 139 Deddf Tai (Cymru) 2014.

5. Nodi fod y Cyngor yn ei gyfarfod ar 28 Chwefror 1996 wedi penderfynu na fydd yn trin unrhyw gostau yr aiff y Cyngor iddynt mewn rhan o'i ardal nac wrth gyfarfod unrhyw ardoll neu ardoll

arbennig fel costau arbennig a bod y penderfyniadau i barhau mewn grym hyd oni fyddant yn cael ei diddymu'n benodol.

6. Y dylid nodi bod y Pwyllgor Gwaith, yn ei gyfarfod ar 28 Tachwedd 2016, wedi cymeradwyo'r symiau a glandrwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn fel sail y Dreth Gyngor ar gyfer 2017/18 a nodi ymhellach bod y Cyngor Llawn, yn ei gyfarfod ar 15 Rhagfyr 2016, wedi cymeradwyo y bydd y Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor yn lleol yn parhau fel y mae am 2017/18.

7. Yn ei gyfarfod ar 28 Tachwedd 2016, penderfynodd y Pwyllgor Gwaith, yn unol â Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor)(Cymru) 1995 (SI19956/2561) fel y'i diwygiwyd gan SI1999/2935 a Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor) a'r Dreth Gyngor (Dosbarthiadau Rhagnodedig o Anheddau)(Cymru)(Diwygiad) 2004, a'r Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sail y Dreth Gyngor)(Cymru)(Diwygiad) 2016, gymeradwyo'r symiau a glandrwyd gan Gyngor Sir Ynys Môn fel ei sail dreth ac ar gyfer rhannau o'r ardal, am y flwyddyn 2017/18, fel a ganlyn:-

a) 30,794.83 yw'r swm a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith fel sail y dreth gyngor Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn.

b) Y rhannau o ardal y Cyngor, sef y symiau a glandrwyd gan y Pwyllgor Gwaith fel y sail ar gyfer treth gyngor Cyngor Sir Ynys Môn am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'i ardal lle mae un neu fwy o eitemau arbennig yn berthnasol, yw fel a ganlyn:-

Amlwch	1,476.75
Biwmares	1,066.68
Caergybi	3,810.66
Llangefni	1,928.63
Porthaethwy	1,413.85
Llanddaniel-fab	372.16
Llanddona	366.05
Cwm Cadnant	1,150.08
Llanfair Pwllgwyngyll	1,311.96
Llanfihangel Ysgeifiog	680.63
Bodorgan	446.64
Llangoed	648.43
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	608.48
Llanidan	412.75
Rhosyr	991.35
Penmynydd	235.22
Pentraeth	558.84
Moelfre	625.35
Llanbadrig	667.73
Llanddyfnan	498.77
Llaneilian	554.32
Llannerch-y-medd	510.32
Llaneugrad	185.26
Llanfair Mathafarn Eithaf	1,778.79
Cylch y Garn	405.67
Mechell	535.65
Rhos-y-bol	467.18
Aberffraw	299.58
Bodedern	428.35
Bodffordd	426.99

Trearddur	1,293.84
Tref Alaw	245.15
Llanfachraeth	225.49
Llanfaelog	1,262.29
Llanfaethlu	289.70
Llanfair-yn-Neubwll	565.93
Y Fali	970.49
Bryngwran	355.78
Rhoscolyn	359.49
Trewalchmai	363.29

8. Bod y symiau a ganlyn bellach yn cael eu pennu gan y Cyngor ar gyfer y flwyddyn 2017/18, yn unol ag Adrannau 32 i 36 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992:-

a) £182,300,032 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(2) (a) i (d) y Ddeddf.

b) £ 54,913,070 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(3) (a) a (c) y Ddeddf.

c) £127,386,962 sef y swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng cyfanswm 8(a) uchod a chyfanswm 8(b) uchod, a bennwyd gan y Cyngor, yn unol ag Adran 32(4) y Ddeddf, yn gyllideb angenrheidiol ar gyfer y flwyddyn.

ch) £ 92,652,396 sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn amcangyfrif y byddant yn daladwy yn ystod y flwyddyn i gronfa'r cyngor gyda golwg ar drethi annomestig a ail-ddosberthir, grant cynnal refeniw a grant arbennig, gan dynnu unrhyw swm a bennwyd yn unol ag Adran 33(3) y Ddeddf.

d) £ 1,127.94 sef y swm yn 8(c) uchod llai'r swm yn 8(ch) uchod, gan rannu'r cyfan â'r swm a nodir yn 7(a) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 33(1) y Ddeddf, sef swm sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn.

dd) £ 1,229,962 sef cyfanswm yr holl eitemau arbennig y cyfeirir atynt yn Adran 34(1) y Ddeddf.

e) £ 1,088.01 sef y swm yn 8(d) uchod llai'r canlyniad a geir wrth rannu'r swm yn 8(dd) uchod â'r swm yn 7(a) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 34(2) y Ddeddf, sef swn sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'r ardal lle na fo unrhyw eitem arbennig yn berthnasol.

f)

Rhan o Ardal y Cyngor		**D**
Amlwch	£	1,148.85
Biwmares	£	1,114.83
Caergybi	£	1,189.62
Llangefni	£	1,160.73
Porthaethwy	£	1,151.82
Llanddaniel-fab	£	1,109.07
Llanddona	£	1,102.05
Cwm Cadnant	£	1,115.37
Llanfair Pwllgwyngyll	£	1,118.52
Llanfihangel Ysgeifiog	£	1,113.39
Bodorgan	£	1,106.73
Llangoed	£	1,103.58
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	£	1,097.91

f) Rhan o Ardal y Cyngor

Rhan o Ardal y Cyngor		D
Llanidan	£	1,108.98
Rhosyr	£	1,114.65
Penmynydd	£	1,113.48
Pentraeth	£	1,114.83
Moelfre	£	1,107.00
Llanbadrig	£	1,126.17
Llanddyfnan	£	1,101.78
Llaneilian	£	1,109.61
Llannerch-y-medd	£	1,109.97
Llaneugrad	£	1,109.61
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	1,118.88
Cylch y Garn	£	1,102.77
Mechell	£	1,104.21
Rhos-y-bol	£	1,104.03
Aberffraw	£	1,111.41
Bodedern	£	1,111.32
Bodffordd	£	1,103.13
Trearddur	£	1,112.04
Tref Alaw	£	1,113.03
Llanfachraeth	£	1,106.10
Llanfaelog	£	1,110.60
Llanfaethlu	£	1,107.90
Llanfair-yn-Neubwll	£	1,109.43
Y Fali	£	1,120.77
Bryngwran	£	1,114.56
Rhoscolyn	£	1,099.17
Trewalchmai	£	1,105.92

sef y symiau a geir trwy ychwanegu at y swm a geir yn 8(e) uchod, symiau'r eitem neu'r eitemau arbennig sy'n berthnasol i anheddau yn y rhannau hynny o ardal y Cyngor y cyfeiriwyd atynt uchod wedi'u rhannu ym mhob achos gan y swm yn 8(b) uchod, a bennwyd gan y Pwyllgor Gwaith yn unol ag Adran 34(3) y Ddeddf, sef symiau sylfaenol y dreth gyngor am y flwyddyn ar gyfer anheddau yn y rhannau hynny o'i ardal lle bo un eitem arbennig neu fwy'n berthnasol.

f
f
)

Rhan o Ardal y Cyngor		Bandiau Prisiau								
		A	**B**	**C**	**D**	**E**	**F**	**G**	**H**	**I**
Amlwch	£	765.90	893.55	1,021.20	1,148.85	1,404.15	1,659.45	1,914.75	2,297.70	2,680.65
Biwmares	£	743.22	867.09	990.96	1,114.83	1,362.57	1,610.31	1,858.05	2,229.66	2,601.27
Caergybi	£	793.08	925.26	1,057.44	1,189.62	1,453.98	1,718.34	1,982.70	2,379.24	2,775.78
Llangefni	£	773.82	902.79	1,031.76	1,160.73	1,418.67	1,676.61	1,934.55	2,321.46	2,708.37
Porthaethwy	£	767.88	895.86	1,023.84	1,151.82	1,407.78	1,663.74	1,919.70	2,303.64	2,687.58
Llanddaniel-fab	£	739.38	862.61	985.84	1,109.07	1,355.53	1,601.99	1,848.45	2,218.14	2,587.83
Llanddona	£	734.70	**857.15**	979.60	1,102.05	1,346.95	1,591.85	1,836.75	2,204.10	2,571.45
Cwm Cadnant	£	743.58	867.51	991.44	1,115.37	1,363.23	1,611.09	1,858.95	2,230.74	2,602.53
Llanfair Pwllgwyngyll	£	745.68	869.96	994.24	1,118.52	1,367.08	1,615.64	1,864.20	2,237.04	2,609.88
Llanfihangel Ysgeifiog	£	742.26	865.97	989.68	1,113.39	1,360.81	1,608.23	1,855.65	2,226.78	2,597.91
Bodorgan	£	737.82	860.79	983.76	1,106.73	1,352.67	1,598.61	1,844.55	2,213.46	2,582.37
Llangoed	£	735.72	858.34	980.96	1,103.58	1,348.82	1,594.06	1,839.30	2,207.16	2,575.02
Llangristiolus a Cherrig Ceinwen	£	731.94	853.93	975.92	1,097.91	1,341.89	1,585.87	1,829.85	2,195.82	2,561.79
Llanidan	£	739.32	862.54	985.76	1,108.98	1,355.42	1,601.86	1,848.30	2,217.96	2,587.62
Rhosyr	£	743.10	866.95	990.80	1,114.65	1,362.35	1,610.05	1,857.75	2,229.30	2,600.85
Penmynydd	£	742.32	866.04	989.76	1,113.48	1,360.92	1,608.36	1,855.80	2,226.96	2,598.12
Pentraeth	£	743.22	867.09	990.96	1,114.83	1,362.57	1,610.31	1,858.05	2,229.66	2,601.27
Moelfre	£	738.00	861.00	984.00	1,107.00	1,353.00	1,599.00	1,845.00	2,214.00	2,583.00
Llanbadrig	£	750.78	875.91	1,001.04	1,126.17	1,376.43	1,626.69	1,876.95	2,252.34	2,627.73
Llanddyfnan	£	734.52	856.94	979.36	1,101.78	1,346.62	1,591.46	1,836.30	2,203.56	2,570.82
Llaneilian	£	739.74	863.03	986.32	1,109.61	1,356.19	1,602.77	1,849.35	2,219.22	2,589.09
Llannerch-y-medd	£	739.98	863.31	986.64	1,109.97	1,356.63	1,603.29	1,849.95	2,219.94	2,589.93
Llaneugrad	£	739.74	863.03	986.32	1,109.61	1,356.19	1,602.77	1,849.35	2,219.22	2,589.09
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	745.92	870.24	994.56	1,118.88	1,367.52	1,616.16	1,864.80	2,237.76	2,610.72
Cylch y Garn	£	735.18	857.71	980.24	1,102.77	1,347.83	1,592.89	1,837.95	2,205.54	2,573.13
Mechell	£	736.14	858.83	981.52	1,104.21	1,349.59	1,594.97	1,840.35	2,208.42	2,576.49
Rhos-y-bol	£	736.02	858.69	981.36	1,104.03	1,349.37	1,594.71	1,840.05	2,208.06	2,576.07
Aberffraw	£	740.94	864.43	987.92	1,111.41	1,358.39	1,605.37	1,852.35	2,222.82	2,593.29
Bodedern	£	740.88	864.36	987.84	1,111.32	1,358.28	1,605.24	1,852.20	2,222.64	2,593.08
Bodffordd	£	735.42	857.99	980.56	1,103.13	1,348.27	1,593.41	1,838.55	2,206.26	2,573.97
Trearddur	£	741.36	864.92	988.48	1,112.04	1,359.16	1,606.28	1,853.40	2,224.08	2,594.76
Tref Alaw	£	742.02	865.69	989.36	1,113.03	1,360.37	1,607.71	1,855.05	2,226.06	2,597.07
Llanfachraeth	£	737.40	860.30	983.20	1,106.10	1,351.90	1,597.70	1,843.50	2,212.20	2,580.90
Llanfaelog	£	740.40	863.80	987.20	1,110.60	1,357.40	1,604.20	1,851.00	2,221.20	2,591.40
Llanfaethlu	£	738.60	861.70	984.80	1,107.90	1,354.10	1,600.30	1,846.50	2,215.80	2,585.10
Llanfair-yn-Neubwll	£	739.62	862.89	986.16	1,109.43	1,355.97	1,602.51	1,849.05	2,218.86	2,588.67
Y Fali	£	747.18	871.71	996.24	1,120.77	1,369.83	1,618.89	1,867.95	2,241.54	2,615.13
Bryngwran	£	743.04	866.88	990.72	1,114.56	1,362.24	1,609.92	1,857.60	2,229.12	2,600.64
Rhoscolyn	£	732.78	854.91	977.04	1,099.17	1,343.43	1,587.69	1,831.95	2,198.34	2,564.73
Trewalchmai	£	737.28	860.16	983.04	1,105.92	1,351.68	1,597.44	1,843.20	2,211.84	2,580.48

sef y symiau a geir trwy luosi'r symiau yn 8(e) a 8(f) uchod a'r rhif sydd, yn ôl y cyfrannau a nodir yn Adran 5(1) y Ddeddf, yn berthnasol i anheddau a restrir mewn band prisiau arbennig wedi'i rannu â'r rhif sydd yn ôl y cyfrannau hynny'n berthnasol i dai a restrir ym mand prisiau D, a bennir gan y Pwyllgor Gwaith, yn unol ag Adran 36(1) y Ddeddf, yn symiau sydd i'w hystyried ar gyfer y flwyddyn gyda golwg ar y categorïau o anheddau a restrir yn y gwahanol fandiau prisiau.

9. Y dylid nodi, ar gyfer y flwyddyn 2017/18, fod Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru wedi nodi'r symiau a ganlyn mewn praesept a roddwyd i'r Cyngor, yn unol ag Adran 40 Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, ar gyfer pob un o'r categorïau o anheddau a ddangosir isod:-

Awdurdod Praeseptio		**Bandiau Prisiau**								
		A	**B**	**C**	**D**	**E**	**F**	**G**	**H**	**I**
Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru	£	166.14	193.83	221.52	249.21	304.59	359.97	415.35	498.42	581.49

10. Wedi pennu'r cyfanswm ym mhob achos o'r symiau yn 8(ff) a 9 uchod, bod y Cyngor, yn unol ag Adran 30(2) Deddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992, drwy hyn yn pennu'r symiau a ganlyn ar gyfer y dreth gyngor ar gyfer y flwyddyn 2017/18 ar gyfer pob categori o anheddau a ddangosir isod:-

		Bandiau Prisiau								
Rhan o Ardal y Cyngor		**A**	**B**	**C**	**D**	**E**	**F**	**G**	**H**	**I**
Amlwch	£	932.04	1,087.38	1,242.7	1,398.0	1,708.7	2,019.4	2,330.1	2,796.1	3,262.1
Biwmares	£	909.36	1,060.92	1,212.4	1,364.0	1,667.1	1,970.2	2,273.4	2,728.0	3,182.7
Caergybi	£	959.22	1,119.09	1,278.9	1,438.8	1,758.5	2,078.3	2,398.0	2,877.6	3,357.2
Llangefni	£	939.96	1,096.62	1,253.2	1,409.9	1,723.2	2,036.5	2,349.9	2,819.8	3,289.8
Porthaethwy	£	934.02	1,089.69	1,245.3	1,401.0	1,712.3	2,023.7	2,335.0	2,802.0	3,269.0
Llanddaniel-fab	£	905.52	1,056.44	1,207.3	1,358.2	1,660.1	1,961.9	2,263.8	2,716.5	3,169.3
Llanddona	£	900.84	1,050.98	1,201.1	1,351.2	1,651.5	1,951.8	2,252.1	2,702.5	3,152.9
Cwm Cadnant	£	909.72	1,061.34	1,212.9	1,364.5	1,667.8	1,971.0	2,274.3	2,729.1	3,184.0
Llanfair Pwllgwyngyll	£	911.82	1,063.79	1,215.7	1,367.7	1,671.6	1,975.6	2,279.5	2,735.4	3,191.3
Llanfihangel Ysgeifiog	£	908.40	1,059.80	1,211.2	1,362.6	1,665.4	1,968.2	2,271.0	2,725.2	3,179.4
Bodorgan	£	903.96	1,054.62	1,205.2	1,355.9	1,657.2	1,958.5	2,259.9	2,711.8	3,163.8
Llangoed	£	901.86	1,052.17	1,202.4	1,352.7	1,653.4	1,954.0	2,254.6	2,705.5	3,156.5
Llangristiolus a Cherrig	£	898.08	1,047.76	1,197.4	1,347.1	1,646.4	1,945.8	2,245.2	2,694.2	3,143.2
Llanidan	£	905.46	1,056.37	1,207.2	1,358.1	1,660.0	1,961.8	2,263.6	2,716.3	3,169.1
Rhosyr	£	909.24	1,060.78	1,212.3	1,363.8	1,666.9	1,970.0	2,273.1	2,727.7	3,182.3
Penmynydd	£	908.46	1,059.87	1,211.2	1,362.6	1,665.5	1,968.3	2,271.1	2,725.3	3,179.6
Pentraeth	£	909.36	1,060.92	1,212.4	1,364.0	1,667.1	1,970.2	2,273.4	2,728.0	3,182.7
Moelfre	£	904.14	1,054.83	1,205.5	1,356.2	1,657.5	1,958.9	2,260.3	2,712.4	3,164.4
Llanbadrig	£	916.92	1,069.74	1,222.5	1,375.3	1,681.0	1,986.6	2,292.3	2,750.7	3,209.2
Llanddyfnan	£	900.66	1,050.77	1,200.8	1,350.9	1,651.2	1,951.4	2,251.6	2,701.9	3,152.3
Llaneilian	£	905.88	1,056.86	1,207.8	1,358.8	1,660.7	1,962.7	2,264.7	2,717.6	3,170.5
Llannerch-y-medd	£	906.12	1,057.14	1,208.1	1,359.1	1,661.2	1,963.2	2,265.3	2,718.3	3,171.4
Llaneugrad	£	905.88	1,056.86	1,207.8	1,358.8	1,660.7	1,962.7	2,264.7	2,717.6	3,170.5
Llanfair Mathafarn Eithaf	£	912.06	1,064.07	1,216.0	1,368.0	1,672.1	1,976.1	2,280.1	2,736.1	3,192.2
Cylch y Garn	£	901.32	1,051.54	1,201.7	1,351.9	1,652.4	1,952.8	2,253.3	2,703.9	3,154.6
Mechell	£	902.28	1,052.66	1,203.0	1,353.4	1,654.1	1,954.9	2,255.7	2,706.8	3,157.9
Rhos-y-bol	£	902.16	1,052.52	1,202.8	1,353.2	1,653.9	1,954.6	2,255.4	2,706.4	3,157.5
Aberffraw	£	907.08	1,058.26	1,209.4	1,360.6	1,662.9	1,965.3	2,267.7	2,721.2	3,174.7
Bodedern	£	907.02	1,058.19	1,209.3	1,360.5	1,662.8	1,965.2	2,267.5	2,721.0	3,174.5
Bodffordd	£	901.56	1,051.82	1,202.0	1,352.3	1,652.8	1,953.3	2,253.9	2,704.6	3,155.4
Trearddur	£	907.50	1,058.75	1,210.0	1,361.2	1,663.7	1,966.2	2,268.7	2,722.5	3,176.2
Tref Alaw	£	908.16	1,059.52	1,210.8	1,362.2	1,664.9	1,967.6	2,270.4	2,724.4	3,178.5
Llanfachraeth	£	903.54	1,054.13	1,204.7	1,355.3	1,656.4	1,957.6	2,258.8	2,710.6	3,162.3
Llanfaelog	£	906.54	1,057.63	1,208.7	1,359.8	1,661.9	1,964.1	2,266.3	2,719.6	3,172.8
Llanfaethlu	£	904.74	1,055.53	1,206.3	1,357.1	1,658.6	1,960.2	2,261.8	2,714.2	3,166.5
Llanfair-yn-Neubwll	£	905.76	1,056.72	1,207.6	1,358.6	1,660.5	1,962.4	2,264.4	2,717.2	3,170.1
Y Fali	£	913.32	1,065.54	1,217.7	1,369.9	1,674.4	1,978.8	2,283.3	2,739.9	3,196.6
Bryngwran	£	909.18	1,060.71	1,212.2	1,363.7	1,666.8	1,969.8	2,272.9	2,727.5	3,182.1
Rhoscolyn	£	898.92	1,048.74	1,198.5	1,348.3	1,648.0	1,947.6	2,247.3	2,696.7	3,146.2
Trewalchmai	£	903.42	1,053.99	1,204.5	1,355.1	1,656.2	1,957.4	2,258.5	2,710.2	3,161.9

(d) Newidiadau i'r Gyllideb
Dim newidiadau.

7. ADOLYGIAD CANOL BLWYDDYN - RHEOLI TRYSORLYS 2016/17

Cyflwynwyd, er mwyn i'r Cyngor ei dderbyn, addroddiad y Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog 151 yn ymgorffori adolygiad o'r sefyllfa ganol blwyddyn mewn perthynas â gweithgaredd rheoli trysorlys.

PENDERFYNWYD derbyn yr Adroddiad ar yr Adolygiad Canol Blwyddyn – Rheoli Trysorlys 2016/17.

8. NEWID I'R CYFANSODDIAD

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio - Busnes y Cyngor, Perfformiad, Trawsnewid, Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol adroddiad i'r Cyngor gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro yn amlinellu gwelliant i Gyfansoddiad y Cyngor.

Adroddodd yr Aelod Portffolio - Busnes Gweithredol, Perfformiad, Trawsnewid, Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol bod y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 14 Chwefror 2017, yn dilyn ystyried yr uchod, wedi penderfynu argymell i'r Cyngor llawn bod y Swyddog Monitro'n derbyn yr awdurdod i wneud ac i gyhoeddi'r newidiadau canlynol i Gyfansoddiad y Cyngor:

- *Bydd Paragraff 2.2.2 bellach yn darllen 'Cynhelir etholiad rheolaidd Cynghorwyr ar ddyddiad ac ar gyfnodau i'w penderfynu arnynt gan Weinidogion Cymru. Bydd tymor Cynghorwyr yn eu swydd yn dechrau ar y pedwerydd diwrnod ar ôl cael eu hethol a bydd yn diweddu ar y pedwerydd diwrnod ar ôl dyddiad yr etholiad rheolaidd canlynol'.*
- *Bydd Paragraff 2.7.3.1 bellach yn darllen 'Bydd tymor yr Arweinydd yn ei swydd yn parhau am dymor y Cyngor, yn amodol ar baragraff 2.7.3.3. isod'.*
- *Unrhyw ddiwygiadau sy'n dilyn ac sy'n berthnasol i 1 a 2 uchod gan gynnwys y rhai hynny sy'n codi o Fesur Llywodraeth Cymru neu weithredu pwerau Gweinidog Cymru dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.*

PENDERFYNWYD awdurdodi'r Swyddog Monitro i wneud ac i gyhoeddi'r gwelliannau i Gyfansoddiad y Cyngor a nodir uchod.

9. ASESIAD ANGHENION POBLOGAETH

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Oedolion.

Adroddodd yr Aelod Portffolio Tai a Gwasanaethau Cymdeithasol bod y Pwyllgor Gwaith yn ei gyfarfod ar 14 Chwefror 2017, yn dilyn ystyried yr uchod, wedi penderfynu argymell i'r Cyngor llawn fel a ganlyn :-

- *'Cymeradwyo'r adroddiad;*
- *Bod Adran 3.2 y Cyfansoddiad yn cael ei ddiwygio i gynnwys cymeradwyo Asesiad Anghenion Poblogaeth dan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) (2014) fel swyddogaeth y mae'n rhaid i'r Cyngor Llawn ei chyflawni.*
- *Awdurdodi'r Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro i wneud y newidiadau angenrheidiol i'r materion sydd wedi eu neilltuo fel swyddogaethau y mae'n rhaid i'r Cyngor llawn eu cymeradwyo yn y Cyfansoddiad ynghyd ag unrhyw newidiadau y mae'n rhaid eu gwneud o ganlyniad i adlewyrchu hynny.'*

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r adroddiad a'r argymhellion fel y'i nodir uchod.

10. DATGANIAD POLISI TÂL 2017

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio - Busnes y Cyngor, Perfformiad, Trawsnewid, Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol adroddiad y Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol mewn perthynas â'r uchod.

Dywedodd yr Aelod Portffolio - Busnes y Cyngor, Perfformiad, Trawsnewid, Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol bod rhaid i awdurdodau, yn unol â Deddf Lleoliaeth 2011, ddatblygu a chynhyrchu polisi tâl ar gyfer holl agweddau Cydnabyddiaeth i Brif Swyddogion.

Roedd yn dymuno diolch i'r Pennaeth Proffesiwn – Adnoddau Dynol a'i staff, ynghyd â staff yr Adran Gyllid, am eu gwaith ar gwblhau'r broses arfarnu swyddi yn yr awdurdod.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r Datganiad Polisi Tâl 2017/18.

11. DYDDIADAU CYFARFODYDD 2017/18

Cyflwynwyd – adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd mewn perthynas â'r uchod.

PENDERFYNWYD cymeradwyo amserlen Cyfarfodydd y Cyngor ar gyfer 2017/18.

12. CYNLLUN CYNEFINO A DATBLYGU AR GYFER AELODAU ETHOLEDIG - EBRILL 2017 - MAWRTH 2018

Cyflwynwyd – adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd mewn perthynas â'r uchod.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r Cynllun Cynefino a Datblygu fel fframwaith ar gyfer Datblygu Aelodau yn dilyn yr Etholiadau Llywodraeth Leol ym mis Mai 2017 ac i awdurdodi'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd i wneud unrhyw addasiadau pellach fel sy'n briodol.

13. TREFNIADAU CYDBWYSEDD GWLEIDYDDOL

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn dilyn ymddiswyddiad y Cynghorydd D. R. Hughes fel Aelod o'r Cyngor Sir. Yn sgil hyn, mae angen adolygu cydbwysedd gwleidyddol ar Bwyllgorau'r Cyngor.

PENDERFYNWYD :-

- **Cadarnhau'r trefniadau cydbwysedd gwleidyddol a nifer y seddau a ddyrannwyd i bob un o'r Grwpiau yn unol â Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 fel y nodir yn y matrics;**
- **Bod yr Arweinydd yn darparu gwybodaeth i Bennaeth y Gwasanaethau Democrataidd ynghylch aelodaeth y Grŵp annibynnol ar y gwahanol bwyllgorau yn sgil yr adolygiad hwn.**

Ataliodd y Cynghorydd A M Jones ei bleidlais mewn perthynas â'r eitem hon.

14. MABWYSIADU DATGANIAD AC AMCANION LLESIANT Y CYNGOR

Cyflwynodd yr Aelod Portffolio - Busnes y Cyngor, Perfformiad, Trawsnewid, Cynllun Corfforaethol ac Adnoddau Dynol adroddiad y Pennaeth Trawsnewid Corfforaethol mewn perthynas â'r uchod. Dywedodd fod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn gosod dyletswydd ar y Cyngor i fabwysiadu a chyhoeddi nodau ac amcanion llesiant lleol erbyn 31 Mawrth 2017.

PENDERFYNWYD mabwysiadu a chyhoeddi nodau ac amcanion llesiant lleol erbyn 31 Mawrth 2017.

Daeth y cyfarfod i ben am 2.50 o'r gloch

Y CYNGHORYDD R.G. PARRY OBE FRAgS
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	**Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor Llawn**
Dyddiad:	**Pwyllgor Gwaith 24.04.17** **Cyngor Llawn 23.05.17**
Pwnc:	**Gwneud Newidiadau i'r Cyfansoddiad i Adlewyrchu Gofynion mewn perthynas â'r Pwyllgor Cynllunio yn sgil Rheoliadau Diweddar**
Aelod(au) Portffolio:	**Y Cynghorydd Richard Dew**
Pennaeth Gwasanaeth:	**Pennaeth Gwasanaeth (Rheoleiddio a Datblygu Economaidd) a Phennaeth Swyddogaeth (Busnes y cyngor)**
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	**Robyn W. Jones** 01248 752134 rwjcs@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	**Nid yw'r mater yn ymwneud â wardiau penodol**

A – Argymhelliad/Argymhellion a Rheswm/Rhesymau

Cefndir:

1.1 Gwneud newidiadau i'r Cyfansoddiad (lle bo hynny'n ofynnol) i adlewyrchu gofynion Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Rheolau Sefydlog) (Cymru) (Diwygio) 2017 a Rheoliadau Maint a Chyfansoddiad Pwyllgorau Awdurdododau Cynllunio Lleol (Cymru) 2017. Daeth y Rheoliadau i rym ar 5 Mai 2017.

1.2 Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith argymell i'r Cyngor Llawn wneud y newidiadau a argymhellir yn yr adroddiad hwn a gofynnir i'r Cyngor Llawn wneud y newidiadau hynny.

Y Rheoliadau:

2.1 Mae'r Rheoliadau'n rhoi'r gofynion canlynol ar y Cyngor fel Awdurdod Cynllunio Lleol:

2.1.2 Dylai Pwyllgor Cynllunio'r Cyngor ("y Pwyllgor") fod ag o leiaf 11 aelod a dim mwy na 21 aelod. Mae gan y Pwyllgor 11 o aelodau felly mae'n bodloni'r gofyniad hwn ac nid oes angen gwneud unrhyw newidiadau er mwyn ei weithredu.

2.1.3 Ni ddylai nifer aelodau'r Pwyllgor fod yn fwy na hanner cyfanswm aelodau'r Cyngor. Gan fod 11 aelod ar y Pwyllgor a 30 aelod ar y Cyngor mae'r gofyniad hwn hefyd yn cael ei fodloni'n barod. Unwaith eto, nid oes angen gwneud newidiadau.

2.1.4 Yn achos wardiau aml-aelod, ni chaniateir i fwy nag un aelod o unrhyw ward fod yn aelod o'r Pwyllgor Cynllunio. Fodd bynnag, nid yw'r rheol hon yn berthnasol i Gyngor sydd â wardiau aml-aelod yn unig. Gan mai Cyngor o'r fath yw'r Cyngor hwn nid yw'r ddarpariaeth

hon yn berthnasol, felly nid oes angen gwneud newidiadau.

2.1.5 Mae'n rhaid i gworwm y Pwyllgor Cynllunio fod o leiaf hanner ei aelodau wedi ei dalgrynnu i fyny i'r rhif cyfan agosaf. Golyga hyn mai 6 fydd cworwm y Pwyllgor a bydd y Cyfansoddiad yn cael ei newid er mwyn gweithredu'r gofyniad hwn. Ar hyn o bryd, mae'r Cyfansoddiad yn datgan mai chwarter yr aelodau yw'r cworwm ar gyfer y Pwyllgor.

2.1.6 Ni fydd gan Bwyllgor Cynllunio aelodau dirprwyol. Nid yw'r Cyngor hwn yn caniatáu aelodau dirprwyol felly mae'n cydymffurfio â'r gofyniad hwn. Fodd bynnag, gan fod rhaid newid y rheoliadau sefydlog i ymgorffori'n benodol y gofyniad hwn argymhellir ychwanegu darpariaeth yn y Cyfansoddiad er mwyn cydymffurfio â'r Rheoliadau.

Argymhellion

3.1 Mae'r argymhellion fel a ganlyn:

<u>I'r Pwyllgor Gwaith:</u>

3.2 Argymell i'r Cyngor Llawn bod y newidiadau y manylir arnynt isod yn cael eu gwneud i Gyfansoddiad y Cyngor.

<u>I'r Cyngor Llawn:</u>

3.3 I wneud y newidiadau canlynol i Gyfansoddiad y Cyngor er mwyn gweithredu gofynion y Rheoliadau:

3.3.1 Ar ddiwedd paragraff cyntaf adran 3.4.3 y Cyfansoddiad ychwanegu'r brawddegau canlynol: **"Cworwm y Pwyllgor fydd o leiaf hanner ei aelodau wedi ei dalgrynnu i fyny i'r rhif cyfan agosaf (sef 6). Ni chaniateir penodi aelodau dirprwyol ar gyfer y rheini a benodwyd i eistedd ar y Pwyllgor."**

3.4 Dirprwyo hawl i'r Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) wneud y newidiadau angenrheidiol i'r Cyfansoddiad ac i weithredu penderfyniad y Cyngor.

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?
Mae'r adroddiad hwn yn gweithredu gofynion deddfwriaethol ac nid oes disgresiwn ynglŷn â'r mater.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae gweithredu gofynion y Rheoliadau'n gofyn am newid y Cyfansoddiad ac er mwyn gwneud hynny mae'n rhaid cyflwyno adroddiad yn gyntaf i'r Pwyllgor Gwaith.

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?
Mae'r rhain yn newidiadau deddfwriaethol.

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Nid oes oblygiadau o ran y gyllideb ynghlwm â'r newidiadau hyn.

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?		**Beth oedd eu sylwadau?**
1	**Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA)** (mandadol)	Dim sylwadau
2	**Cyllid / Adran 151** (mandadol)	I'w disgwyl
3	**Cyfreithiol / Swyddog Monitro** (mandadol)	Mae ymgynghorydd cyfreithiol y Pwyllgor yn gydawdur i'r adroddiad.
4	**Adnoddau Dynol (AD)**	Amherthnasol
5	**Eiddo**	Amherthnasol
6	**Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)**	Amherthnasol
7	**Sgriwtini**	Amherthnasol
8	**Aelodau Lleol**	Nid yw'r mater yn ymwneud â wardiau penodol
9	**Unrhyw gyrff allanol / arall/eraill**	Amherthnasol

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	**Economaidd**	Amherthnasol
2	**Gwrthdlodi**	Amherthnasol
3	**Trosedd ac Anhrefn**	Amherthnasol
4	**Amgylcheddol**	Amherthnasol
5	**Cydraddoldebau**	Amherthnasol
6	**Cytundebau Canlyniad**	Amherthnasol
7	**Arall**	Amherthnasol

F - Atodiadau:
Dim

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):
Dim

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CYFARFOD:	Cyngor Sir
DYDDIAD:	23 Mai 2017 (11am)
TEITL:	Adroddiad Blynyddol Cadeirydd y Pwyllgor Safonau
ADRODDIAD GAN:	Michael Wilson, Cadeirydd y Pwyllgor Safonau ac Aelod Annibynnol o'r Cyngor
PWRPAS YR ADRODDIAD:	Adrodd ar weithgareddau'r Pwyllgor Safonau yn 2016/17 a sicrhau cymeradwyaeth y Cyngor ar gyfer Rhaglen y Pwyllgor ar gyfer 2017/18.
SWYDDOG CYSWLLT:	Lynn Ball, Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro (est 2568)

Cyflwyniad

1. Mae'r Pwyllgor Safonau yn bwyllgor statudol sy'n cynnwys 9 aelod (2 Gynghorydd Sir, 5 Aelod Annibynnol a 2 aelod Cyngor Cymuned).

2. Ar hyn o bryd, mae swydd wag achlysurol ar gyfer aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau. Bydd y swydd wag yn cael ei llenwi drwy broses agored a chystadleuol ac fe gyflawnir y broses honno gan Banel Dethol Pwyllgor Safonau'r Cyngor. Bydd tymor y pedwar aelod annibynnol arall yn dod i ben ar 17 Rhagfyr, 2019.

3. Mae gan y Pwyllgor Safonau'r rolau a'r swyddogaethau canlynol (ymysg eraill) mewn perthynas â Chynghorwyr Sir a Chynghorwyr Tref/Cymuned:-

   (a) hyrwyddo a chynnal safonau uchel o ymddygiad gan Gynghorwyr;
   (b) cynorthwyo Cynghorwyr i lynu wrth eu Cod Ymddygiad;
   (c) cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Gynghorwyr;
   (d) ystyried ceisiadau ar gyfer caniatâd arbennig;
   (e) delio ag unrhyw atgyfeiriadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC), neu Banel Dyfarnu Cymru (sef y Pwyllgor Safonau cenedlaethol i bob pwrpas).

Cefndir

4. Yn ei gyfarfod ar 12 Mai, 2016 penderfynodd y Cyngor Sir gymeradwyo Rhaglen y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2016/17. Yn y Rhaglen wreiddiol, nodwyd meysydd gwaith arfaethedig, amserlen ac adnoddau. Mae'r ddogfen hon i'w gweld yn **ATODIAD A** o'r Adroddiad ac wedi'i diweddaru i gynnwys y gwaith sydd wedi'i wneud ers hynny er mwyn cyflawni'r amcanion a osodwyd yn wreiddiol.

5. Mae **ATODIAD B** o'r Adroddiad yn cynnwys Rhaglen y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2017/18, a gyflwynir ar gyfer cadarnhad y Cyngor.

6. **Sylwadau'r Cadeirydd**

Hoffai'r Cadeirydd ddiolch i'r Pwyllgor am y cyfraniadau diwyd drwy gydol y flwyddyn, cydnabod cymorth a chyngor y swyddog sy'n cynorthwyo'r Pwyllgor a diolch i Aelodau'r Cyngor Sir am eu parodrwydd i ymgysylltu â gwaith y Pwyllgor.

6.1 Atgyfeiriadau Cod Ymddygiad

Mewn perthynas â Chynghorwyr Sir, yn ystod 2016/17, dim ond dwy gŵyn a wnaed i'r OGCC o dan y Cod Ymddygiad ac ni chyfeiriwyd unrhyw gwynion gan y OGCC i'r Pwyllgor Safonau ar gyfer gwrandawiad.

Datblygodd y tueddiad cadarnhaol hwn drwy gydol oes y Cyngor diwethaf.

Ym marn y Pwyllgor Safonau, mae'r sefyllfa ffafriol hon i'w phriodoli i raddau helaeth i hunan-reoleiddio gan Aelodau a grwpiau gwleidyddol. Ble'n bosibl, a ble'n briodol, byddai'r Pwyllgor Safonau yn awgrymu'r dull hwn i'r Cyngor newydd.

Mae Aelodau hefyd yn cael eu hatgoffa bod Protocol Datrysiad Lleol gwirfoddol ac anffurfiol hefyd yn bodoli, a allai ddatrys materion yn gyflymach ac yn fwy effeithiol na chyflwyno cwyn i'r OGCC, mewn amgylchiadau lle mae anghydfod yn codi rhwng Aelodau.

Gwaetha'r modd, cafwyd 12 o gwynion yn erbyn Cynghorwyr Tref a Chymuned yn ystod 2016/17; er na chafodd yr un ohonynt eu cyfeirio gan yr OGCC ar gyfer gwrandawiad ffurfiol gan y Pwyllgor Safonau.

Mae'r OGCC wedi ei gwneud yn glir, er nad oes gofyniad cyfreithiol, y disgwylir i'r Cynghorau Tref a Chymuned gymryd yr holl gamau rhesymol posibl i geisio datrys materion mewnol drwy eu trefniadau datrysiad lleol eu hunain. Mae'r Pwyllgor Safonau yn cefnogi'r agwedd hon yn gryf, ble bo hynny'n briodol. Ni ddylid ond cyfeirio achosion neu gwynion difrifol gan y cyhoedd i'r OGCC.

Yn ystod y flwyddyn, mae'r OGCC wedi mynegi bwriad i ganolbwyntio adnoddau cyfyngedig ar y materion mwyaf difrifol yn unig, lle mae o'r farn bod diddordeb cyhoeddus mewn cynnal ymchwiliad.

6.2 Caniatâd Arbennig

Cylchredodd y Pwyllgor Safonau gyngor pellach i Aelodau am ganiatadau arbennig ar 31 Ionawr 2017 a chafodd hyn ei grybwyll eto yn yr hyfforddiant ar 18 Mai 2017.

Fel y bydd Aelodau yn ymwybodol, gall y Pwyllgor Safonau ryddhau caniatadau arbennig mewn amgylchiadau penodol a ddiffinnir gan statud, lle na fyddai'r Aelod fel arall yn gallu cymryd rhan mewn trafodaeth neu benderfyniad o ganlyniad i ddiddordeb personol (neu ddiddordeb sy'n rhagfarnu). Gall y Pwyllgor Safonau fod mewn sefyllfa ar adegau i fynd y tu draw i'r diddordeb hwnnw sy'n rhagfarnu os bydd amodau penodol yn cael eu bodloni.

Mae'r Rheoliadau Caniatâd Arbennig yn berthnasol i Gynghorwyr Sir a Thref a Chymuned ac argymhellir eu bod i gyd yn ystyried a yw cais o'r fath yn briodol mewn rhai amgylchiadau.

6.3 Datblygiad Personol

Mae'r Pwyllgor Safonau yn argymell bod yr holl Aelodau, ac yn enwedig Aelodau sydd newydd eu hethol, yn cymryd rhan yn y Rhaglen Hyfforddiant a Datblygu a gynigir gan y Cyngor Sir; yn enwedig yn ystod blwyddyn gyntaf y Cyngor newydd ac mewn meysydd arbenigol fel cynllunio, gwasanaethau cymdeithasol ac ati.

6.4 Tair Cofrestr o Ddiddordeb

Bydd Cynghorwyr Sir yn gwybod bod angen iddynt gydymffurfio â'r tri chategori cofrestru (cyn-cofrestru / cyfarfodydd / anrhegion a lletygarwch).

Yn y blynyddoedd diwethaf, mae'r Pwyllgor Safonau wedi ymgymryd ag adolygiad blynyddol o'r tair cofrestr ond yn y 12 mis diwethaf canolbwyntiwyd ar gynnal sampl ar hap o'r un gofrestr o ddiddordebau a gedwir gan y Cynghorau Tref a Chymuned yn unig. Gwnaed hyn gyda'r bwriad o gyflwyno argymhellion i'r Cynghorau Tref a Chymuned yn barod ar gyfer eu tymor newydd ym Mai 2017. Cyhoeddwyd canfyddiadau generig yr adolygiad hwnnw ar 7 Ebrill 2017 ac mae copi ynghlwm fel **ATODIAD C**.

Bydd nifer o Gynghorwyr Sir yn eistedd ar y Cynghorau Tref a Chymuned hefyd neu'n gweithredu fel "cyswllt" rhwng y Cyngor Sir a'u Cynghorau Tref a Chymuned a gofynnir iddynt hyrwyddo ac annog argymhellion **ATODIAD C** gyda'u Cynghorwyr Tref a Chymuned.

Tuag at ddiwedd 2017/18, bwriad y Pwyllgor Safonau fydd adolygu'r tair cofrestr o ddiddordebau'r Cynghorwyr Sir gyda'r bwriad o gysylltu â Chynghorwyr unigol os bydd angen trafod neu gadarnhau unrhyw fater ac yn dilyn hynny fe gyhoeddir cyngor cyffredinol neu argymhellion (os bydd unrhyw beth yn codi).

6.5 Nodiadau Briffio

Cyfeirir Aelodau at y nodiadau briffio a gyhoeddwyd gan y Pwyllgor Safonau yn ystod 2016/17 sef:-

- Nodyn Briffio ar y newidiadau statudol i'r Cod Ymddygiad a'r Canllawiau diwygiedig ar gyfer Cynghorwyr
- Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig ar gyfer Cynghorwyr Sir
- Nodyn Briffio i Gynghorwyr Sir ar Ddiddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu
- Nodyn Briffio i Gynghorwyr Sir ar Ddiddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu fel Llywodraethwyr Ysgolion

6.6 Fforwm Pwyllgor Safonau

Yn ystod 2016/17 cynhaliodd Cyngor sir Ynys Môn unwaith eto gyfarfod gyda'r OGCC fel rhan o gyfarfod y Fforwm Rhanbarthol.. Cafwyd sesiwn cwestiwn ac ateb hir er mwyn datrys unrhyw faterion penodol a oedd yn achosi pryder. Cafodd y cwestiynau a'r atebion llawn eu cylchredeg i Aelodau ar 28 Mawrth 2017.

I gloi, hoffai'r Pwyllgor Safonau longyfarch yr holl Gynghorwyr newydd a'r holl Gynghorwyr sy'n dychwelyd a dymuniadau gorau i chi yn eich rolau perthnasol. Edrychwn ymlaen at berthynas waith gadarnhaol a pharhad o'r parch rhwng y naill ochr a'r llall sydd wedi datblygu dros y pedair blynedd diwethaf.

ARGYMHELLIAD:-

1. Nodi'r Rhaglen a gyflwynwyd gan y Pwyllgor Safonau rhwng Ebrill 2016 a Mai 2017 yn **ATODIAD A**.

2. Cymeradwyo Rhaglen Waith y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2017/18 fel a amlinellir yn **ATODIAD B**.

ATODIAD B

RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR SAFONAU – MAI 2016 I EBRILL 2017

		AMSERLEN	ADNODDAU	STATWS AR DDIWEDD Y FLWYDDYN
1.	Cynnal gwrandawiadau i achosion honedig o dorri'r Côd Ymddygiad i Aelodau yn dilyn eu cyfeirio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC)	• Fel a phryd y derbynnir atgyfeiriadau ac yn unol â'r dangosydd perfformiad	• Swyddog Monitro	• Dim cyfeiriadau
2.	Cynnal gwrandawiadau i geisiadau am Ganiatâd Arbennig	• Fel a phryd y derbynnir atgyfeiriadau ac yn unol â'r dangosydd perfformiad	• Swyddog Monitro	• Dim ceisiadau
3.	Cyflawni swyddogaeth ymgynghorol mewn perthynas â materion sy'n codi dan Brotocol Datrysiad Lleol y Cyngor	• Fel a phryd y derbynnir cais	• Swyddog Monitro	• Dim ceisiadau
4.	Goruchwylio hyfforddiant a datblygiad ar y Côd Ymddygiad i Aelodau yn unol â pharagraff 2.6 y Côd; gan ganolbwyntio ar baratoi ar gyfer aelodau newydd ym mis Mai 2017	• Yn barod ar gyfer Mai 2017	• Swyddog Monitro • Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol • Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd	
	• Cynghorau Tref			• 16.05.2016 – darparwyd hyfforddiant gan y Swyddog Monitro a'r Pwyllgor • Mynychwyd y Fforwm Cyswllt gyda Chynghorau Tref a Chymuned ar

				24.11.2016 i adrodd/cynghori ar: 1. Mabwysiadu Côd Ymddygiad diwygiedig 2. Canllawiau diwygiedig yr Ombwdsmon ar y Côd Ymddygiad 3. Y gofynion i gynnal Cofrestr o Ddiddordebau'r Cynghorau Tref a Chymuned 4. Adolygiad o Gofrestr Ddiddordebau'r Cynghorau Tref a Chymuned 5. Cyflwyniad OGCC i Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru 6. Penderfyniadau Panel Dyfarnu Cymru
	• Paratoi ar gyfer y Cyngor Sir newydd ym mis Mai 2017			• Cytunwyd ar Raglen gan y Pwyllgor Safonau ar 14.09.2016 • Rhaglen hyfforddi wedi cael ei chymeradwyo a'i chyhoeddi ar gyfer aelodau
5.	Adolygu sampl o'r Cofrestrau o Ddiddordebau'r Aelodau fel y cânt eu cadw gan y cynghorau tref a chymuned gan roddi unrhyw gyngor a chanllawiau angenrheidiol wedi hynny.	• Erbyn diwedd Ebrill 2017	• Swyddog Monitro	• Cynhaliwyd adolygiadau rhwng 18.10.2016 a 22.02.2017 • Anfonwyd llythyrau unigol at bob Cyngor yn dilyn eu hadolygiadau • Cyhoeddwyd Adroddiad Cyffredinol a'i rannu gyda Chlercod y Cynghorau Tref/Cymuned ar 7.4.2017 (Ynghlwm)
6.	Cyflawni rôl corff yr ymgynghorir ag ef mewn perthynas ag unrhyw newidiadau arfaethedig i'r Cyfansoddiad sy'n berthnasol i rôl y Pwyllgor Safonau yn enwedig lle gallai newidiadau arfaethedig o'r fath	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	• Dim cyfeiriadau

	ragfarnu mewn modd anghymesur, hawliau neu ddiddordebau unrhyw grŵp lleiafrifol.			
7.	Cyflawni rôl corff yr ymgynghorir ag ef mewn perthynas ag unrhyw newidiadau deddfwriaethol/polisi arfaethedig sy'n berthnasol i faes cyfrifoldeb y Pwyllgor Safonau.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	• Mai 2016 – cynghori Cynghorwyr Tref/Cymuned ar y Côd Ymddygiad diwygiedig • 21.07.2016 – Fideo i'r Cynghorau Tref/Cymuned • 06.01.2017* - Nodyn Briffio ar newidiadau statudol i'r Côd Ymddygiad a Chanllawiau diwygiedig i Gynghorwyr Sir • 06.01.2017 – Nodyn Briffio ar newidiadau statudol i'r Côd Ymddygiad a Chanllawiau diwygiedig ar gyfer Cynghorwyr Tref a Chymuned • 31.01.2017* - Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig i Gynghorwyr Sir • 06.03.2017 – Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig i Gynghorwyr Tref a Chymuned • 14.03.2017* - Nodyn Briffio i Gynghorwyr Sir ar Ddiddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu • 27.03.2017 - Nodyn Briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned ar Ddiddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu • 22.03.2017* - Nodyn Briffio i Gynghorwyr Sir ar Ddiddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu fel Llywodraethwyr Ysgol • Rhoi cyngor i Gynghorau Tref a Chymuned ar y gofynion statudol mewn perthynas â Gwefannau

				• Panel Dethol y Pwyllgor Safonau i benodi Aelod annibynnol newydd *Ar gael fel linc
8.	Gwneud unrhyw argymhellion i'r Cyngor ar gyfer gwella'r meysydd gwaith hynny sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Safonau.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	• 12.05.2016 – argymell gostyngiad yn nifer y cyfarfodydd arferol o'r Pwyllgor Safonau – cymeradwywyd gan y Cyngor a diwygiwyd y Cyfansoddiad • 04.04.2017 – cyhoeddi Cyfansoddiad diwygiedig ar gyfer y Pwyllgor Safonau • 24.03.2017 – cyhoeddi crynodeb o'r Cynllun Dirprwyo • 24.04.2017 – cyhoeddi crynodeb o'r "Pwyllgorau a Phanelau Sefydlog"
9.	Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i gyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor yn amlinellu gwaith y pwyllgor yn ystod y flwyddyn flaenorol.	• Mai 2017	• Cadeirydd	• 23.05.2017
10.	Sicrhau fod gwybodaeth a sgiliau'r Pwyllgor Safonau'n cael eu datblygu a'u diweddaru drwy:	• Fel a phryd y bydd angen yn amodol ar gapasiti	• Swyddog Monitro	
	- Adolygu'n rheolaidd achosion y penderfynwyd arnynt gan: ○ awdurdodau perthnasol eraill ○ Panel Dyfarnu Cymru			• Gwnaed hyn ar 14.09.2016 a 08.03.2017. Cyhoeddwyd ar gyfer Cynghorwyr Sir ar 30.09.2016 a 09.03.2017 ac i Gynghorwyr Tref a Chymuned ar 09.03.2017.
	- Cymryd rhan a gwneud cyfraniad yn Fforwm			• 17.10.2016 – Trefnwyd y Fforwm gan CSYM ac roedd OGCC yn bresennol.

	Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru			Cylchredwyd y cwestiynau i'r OGCC a'r atebion iddynt i aelodau'r Cyngor Sir ar 28.03.2017 • 10.04.2017 – Cyfarfod y Fforwm. Eitemau ar y Rhaglen:- • Model o Brotocol Datrys Anghydfodau'n Lleol ar gyfer Chynghorau Dinas, Tref a Chymuned • Sesiwn Gynefino a Hyfforddiant i Aelodau newydd ar faterion moesegol • Gwefannau ar gyfer Cynghorau Tref a Chymuned • Defnyddio Pwyllgorau Safonau awdurdodau cyfagos ar gyfer gwrandawiadau'n ymwneud â gwrthdrawiadau mewnol
	- Cymryd rhan a gwneud cyfraniad yng Nghynhadledd Pwyllgorau Safonau Cymru Gyfan			• Dim Cynhadledd yn ystod 2016/17 Wedi'i rhaglennu ar gyfer 2017/18
	- I'w adolygu dan gynllun adolygu perfformiad yn debyg i hwnnw a ddefnyddir gan yr aelodau etholedig -			• Cynhaliodd y Cadeirydd Adolygiad Datblygiad Personol gyda'r Swyddog Monitro ar 11.08.2017 ac adolygodd yr aelodau annibynnol yn dilyn hynny • I'w gynnal pob dwy flynedd

11..	Monitro cynnydd o ran cwynion am Aelodau a gafodd eu cyflwyno i OGCC a dadansoddi'n flynyddol y wybodaeth ynglŷn â'r cwynion sy'n berthnasol i Gyngor Sir Ynys Môn er mwyn nodi unrhyw dueddiadau neu faterion sy'n peri pryder neu sy'n dangos fod angen hyfforddiant.	• Yn flynyddol os bydd y data'n caniatáu	• Swyddog Monitro	• Adroddiad i'r Pwyllgor Safonau ar 14.09.2016 a 08.03.2016 • Penderfyniad y dylid cylchredeg y matrics cwynion yn chwarterol, drwy e-bost os nad oes cyfarfod o'r pwyllgor. Y matrics wrthi'n cael ei drafod gyda OGCC. • Adroddiad ar unrhyw dueddiadau diweddar i'w baratoi erbyn Medi 2017 a'i ystyried gan y Pwyllgor Safonau gyda golwg ar dargedu unrhyw anghenion hyfforddiant penodol
12.	Cynnal cyswllt gydag Arweinyddion Grwpiau drwy gyfrwng cyfarfodydd anffurfiol rheolaidd er mwyn trafod materion sydd o bryder/diddordeb cyffredin.	• Fel a phryd y bydd angen	• Y Cadeirydd	• 22.09.2016
13.	Adroddiad ar ddangosyddion perfformiad chwarterol • Y berthynas rhwng Aelodau a Grwpiau Gwleidyddol • Effeithiolrwydd Pwyllgor Safonau'r Cyngor • Safonau ymddygiad Aelodau	• Yn chwarterol	• Swyddog Monitro	• Adroddiad chwarterol

ATODIAD B

RHAGLEN WAITH Y PWYLLGOR SAFONAU – MAI 2017 I EBRILL 2016

		AMSERLEN	ADNODDAU	STATWS AR DDIWEDD Y FLWYDDYN
1.	Cynnal gwrandawiadau i achosion honedig o dorri'r Côd Ymddygiad igan Gynghorwyr Sir a Chynghorwyr Tref a Chymuned yn dilyn eu cyfeirio gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC)	• Fel a phryd y derbynnir atgyfeiriadau ac yn unol â'r dangosydd perfformiad	• Swyddog Monitro	
2.	Cynnal gwrandawiadau i geisiadau am Ganiatâd Arbennig gan Gynghorwyr Sir a chan Gynghorwyr Tref / Cymuned	• Fel a phryd y derbynnir atgyfeiriadau ac yn unol â'r dangosydd perfformiad	• Swyddog Monitro	
3.	Cyflawni swyddogaeth ymgynghorol mewn perthynas â materion sy'n codi dan Brotocol Datrysiad Lleol y Cyngor	• Fel a phryd y derbynnir cais	• Swyddog Monitro	
4.	Goruchwylio hyfforddiant a datblygiad ar y Côd Ymddygiad i Aelodau yn unol â pharagraff 2.6 y Côd.	• Yn barod ar gyfer Mai 2018	• Swyddog Monitro	
5.	Adolygu'r tair gofrestr o Ddiddordebau Aelodau gan ddarparu unrhyw gyngor neu ganllawiau angenrheidiol yn dilyn hynny.	• Erbyn diwedd Ebrill 2018	• Swyddog Monitro	

6.	Cyflawni rôl corff yr ymgynghorir ag ef mewn perthynas ag unrhyw newidiadau arfaethedig i'r Cyfansoddiad sy'n berthnasol i rôl y Pwyllgor Safonau yn enwedig lle gallai newidiadau arfaethedig o'r fath ragfarnu mewn modd anghymesur, hawliau neu ddiddordebau unrhyw grŵp lleiafrifol.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	
7.	Cyflawni rôl corff yr ymgynghorir ag ef mewn perthynas ag unrhyw newidiadau deddfwriaethol/polisi arfaethedig sy'n berthnasol i faes cyfrifoldeb y Pwyllgor Safonau.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	
8.	Gwneud unrhyw argymhellion i'r Cyngor ar gyfer gwella'r meysydd gwaith hynny sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Safonau.	• Fel a phryd y bydd angen	• Swyddog Monitro	
9.	Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i gyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor yn amlinellu gwaith y pwyllgor yn ystod y flwyddyn flaenorol.	• Mai 2018	• Cadeirydd	
10.	Sicrhau fod gwybodaeth a sgiliau'r Pwyllgor Safonau'n cael eu datblygu a'u diweddaru drwy:		• Swyddog Monitro	
	- Adolygu'n rheolaidd achosion y penderfynwyd arnynt gan: ○ awdurdodau perthnasol eraill	• Cyfarfod arferol y Pwyllgor		

	○ Panel Dyfarnu Cymru			
	- Cymryd rhan a gwneud cyfraniad yn Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru	• Dwywaith y flwyddyn		
	- Cymryd rhan a gwneud cyfraniad yng Nghynhadledd Pwyllgorau Safonau Cymru Gyfan	• Unwaith pob dwy flynedd – bydd angen gwneud hyn yn 2017/18		
	- I'w adolygu dan gynllun adolygu perfformiad yn debyg i hwnnw a ddefnyddir gan yr aelodau etholedig	• Unwaith pob dwy flynedd – bydd angen gwneud hyn yn 2018		
11.	Monitro cynnydd o ran cwynion am Aelodau a gafodd eu cyflwyno i OGCC a dadansoddi'n flynyddol y wybodaeth ynglŷn â'r cwynion sy'n berthnasol i Gyngor Sir Ynys Môn er mwyn nodi unrhyw dueddiadau neu faterion sy'n peri pryder neu sy'n dangos fod angen hyfforddiant.	• Yn chwarterol	• Swyddog Monitro •	
12.	Cynnal cyswllt gydag Arweinyddion Grwpiau er mwyn trafod materion sydd o bryder/diddordeb cyffredin.	• Fel a phryd y bydd angen	• Y Cadeirydd	
13.	Penodi aelod annibynnol newydd i'r Pwyllgor Safonau	• Cyn gynted ag sy'n bosibl	• Swyddog Monitro • Pwyllgor Safonau • Panel Dethol	

14.	Penodi dau aelod o'r Cynghorau Tref a chymuned i wasanaethu ar y Pwyllgor Safonau	• Yn dilyn yr etholiad ym Mai 2017	• Swyddog Monitro	
13.	Adroddiad ar ddangosyddion perfformiad chwarterol fel mater o drefn: • Y berthynas rhwng Aelodau a Grwpiau Gwleidyddol • Effeithiolrwydd Pwyllgor Safonau'r Cyngor • Safonau ymddygiad Aelodau	• Yn chwarterol	• Swyddog Monitro	

Medwen Jones

From: Medwen Jones
Sent: 07 April 2017 18:50
To: Aberffraw; Amlwch; Beaumaris; Bodedern; Bodffordd a Llanfachraeth; Bodorgan a Llangristiolus; Bryngwran; Cwm Cadnant a Llanfihangelesceifiog; Cylch-y-Garn Community Council; Holyhead Town Council; Llanbadrig; Llanddaniel Fab; Llanddona a Llangoed; Llanddyfnan; Llaneilian; Llanerchymedd; Llanfaelog; Llanfaethlu; Llanfair yn Neubwll; Llanfairpwll; Llangefni; Llanidan; Mechell; Menai Bridge; Moelfre; Penmynydd a Star; Pentraeth; Rhosybol; Rhosyr; Trearddur; Tref Alaw; Trewalchmai; Valley; 'Llanfair ME'
Cc: Mared W. Yaxley
Subject: Adolygiad y Pwyllgor Safonau - swyddogol / Review by Standards Committee - official (019456)
Attachments: 370631 - Adolygiad y Pwyllgor Safonau - Adroddiad.doc; 370321 - Local Government Model Code of Conduct - as amended from 1.04.2016 (Eng and Welsh).docm; 370319 - Nodyn briffio ar gyfer clercod cynghorau tref a chymuned.doc; 370362 - Canllawiau Statudol - Mynediad i Wybodaeth am Gynghorau Cymuned a Thref.pdf; 370317 - MEMBERS' DECLARATION OF INTEREST AT MEETINGS.doc; 368166 - Standards Committee Report - review of a sample of the TC CCs March 2017.doc; 370320 - Briefing Note for Clerks of town and community councils.doc; 370361 - Statutory Guidance - Access to Information on Community and Town councils.pdf; 370318 - MEMBERS' DECLARATION OF INTEREST AT MEETINGS.doc

Annwyl Glercod,

Yn ei gyfarfod ar 14 Medi 2016, penderfynodd y Pwyllgor Safonau gynnal adolygiad o gofrestrau diddordeb yr aelodau mewn sampl o'r Cynghorau Tref a Chymuned, er mwyn gwirio cydymffurfiaeth gyda'r Cod Ymddygiad. Penderfynwyd y byddai adroddiad cyffredinol yn cael ei gylchredeg i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned a fyddai'n manylu ar y canfyddiadau a wnaed yn ystod yr ymarferiad hwn. Ymgais oedd y broses hon i geisio cynorthwyo'r Cynghorau Tref a Chymuned drwy rannu arfer dda ac amlygu materion cyffredin y mae angen eu gwella.

Mae'r adolygiad bellach wedi dod i ben ac mae'r Pwyllgor Safonau wedi paratoi'r **adroddiad atodol**. Nodwch, os gwelwch yn dda, mai arolwg cyffredinol a geir yma; ni chaiff unrhyw Gyngor ei enwi.

Allwch chi sicrhau fod yr adroddiad yma'n cael ei rannu efo'ch aelodau drwy ei gynnwys fel eitem ar y Rhaglen nesaf sydd ar gael gan y Cyngor, os gwelwch yn dda? Gofynnwn i chi hefyd anfon copi o Gofnodion y cyfarfod perthnasol, sy'n cadarnhau fod yr adroddiad wedi ei drafod, i mwjcs@ynysmon.gov.uk .Gofynnwn am eich ymatebion, yn ogystal â chopi o'r Cofnodion, erbyn **diwedd mis Gorffennaf 2017** os gwelwch yn dda. Bydd y mater yn cael ei drafod yng nghyfarfod ffurfiol nesaf y Pwyllgor Safonau ym mis Medi 2017.

Gobeithiwn y bydd yr atodiad o gymorth i'ch aelodau o ran eu hymrwymiadau dan y Cod Ymddygiad.

Cofion,

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

Dear Clerks,

At its meeting on 14 September 2016, the Standards Committee decided to conduct a review of the register of members' interests in a sample of the Town and Community Councils, to ensure compliance with the Code of Conduct. It was decided that a general report would be distributed to all Town and Community Councils detailing the findings made following that exercise. This process was an attempt to assist all Town and Community Councils by way of sharing good practice and identifying matters which commonly need to be addressed.

The review has now been concluded and the Standards Committee has compiled the **attached report**. Please note that this is a general overview of the findings made; no individual Council is identified.

Please can you ensure that this report is shared with all members of your Council by including it as an item on the next available Council Agenda. We also ask that you please forward a copy of the Minutes of the relevant meeting, which confirm the report has been discussed, to mwjcs@ynysmon.gov.uk . We would ask for your responses, together with the copy Minutes, by the **end of July 2017** please. This matter will be discussed at the next formal meeting of the Standards Committee in September 2017.

We trust the attached assists your members in relation to their obligations under the Code of Conduct.

Regards,

Michael Wilson
Chairman of the Standards Committee

Document: CC-019456-MY/370839

Adroddiad Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn ar Gofrestrau Diddordeb y Cynghorau Tref a Chymuned

Dyddiad paratoi'r adroddiad   Mawrth 2017

A) CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

Mae'r Pwyllgor Safonau yn ymrwymedig i gynorthwyo aelodau Cynghorau Tref a Chymuned mewn perthynas â'u cyfrifoldebau o dan y Côd Ymddygiad.

Yn ei gyfarfod ar 14 Medi 2016, penderfynodd y Pwyllgor Safonau gynnal adolygiad o Gofrestrau Diddordebau aelodau mewn sampl o'r Cynghorau Tref a Chymuned, er mwyn asesu a sicrhau cydymffurfiaeth â'r Côd Ymddygiad. Penderfynwyd y byddai adroddiad cyffredinol yn cael ei ddosbarthu i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned yn rhoi manylion am ganlyniad yr ymarfer hwnnw.

Mae'r adolygiad bellach wedi'i gwblhau ac mae'r Pwyllgor Safonau wedi llunio'r adroddiad cyffredinol hwn, sydd wedi ei ddosbarthu i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned. Nid oes yr un Cyngor yn cael ei enwi yn yr adroddiad hwn; anfonwyd llythyr personol at bob Cyngor a adolygwyd yn rhoi cyngor penodol. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys trosolwg cyffredinol o'r canfyddiadau a'r argymhellion.

B) SYLWADAU CYFFREDINOL

Yn gyntaf oll, hoffai'r Pwyllgor Safonau ddiolch i'r clercod, a'r aelodau, yn y Cynghorau Tref a Chymuned a adolygwyd am eu hamser a'u croeso. Ystyrir bod yr adolygiadau wedi bod yn ymarfer buddiol; yn gyffredinol 'roedd y Pwyllgor Safonau yn fodlon â'r canfyddiadau, gan iddo weld sawl arfer da. Fodd bynnag, nodwyd meysydd cyffredin a oedd yn achosi pryder ac mae'r rhain angen sylw. Mae'r Adroddiad hwn yn anelu at gynnwys y ddwy elfen hon, fel ei fod yn arweiniad defnyddiol i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned ar yr hyn y mae nhw angen ei wneud.

C) DOGFENNAU / GWAITH PAPUR A ADOLYGWYD

Ym mhob Cyngor Tref / Cymuned a adolygwyd gofynnwyd i gael gweld y dogfennau canlynol a oedd yn dyddio'n ôl i fis Mai 2013:

- Cofrestr o Diddordebau Personol;
- Ffurflenni Datganiadau o Ddiddordeb a wnaed yng nghyfarfodydd y Cyngor;
- Rhaglen a Chofnodion ar gyfer y Cyngor a'i Is-bwyllgorau;
- Rhestr o enwau'r holl aelodau a chopi o'r ffurflen derbyn swydd gan bob aelod cyfredol, gan gynnwys yr ymgymeriad statudol i gydymffurfio â'r Côd Ymddygiad;
- Cofnod o hyfforddiant a roddwyd i aelodau.

CH) CANFYDDIADAU

1) Daeth y Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Côd Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygiad) 2016 i rym ar 1af Ebrill 2016. Mae'n golygu bod Côd Ymddygiad diwygiedig wedi ei greu, ac mae'n ofynnol i bob Cyngor Tref a Chymuned fabwysiadu'r Côd diwygiedig hwn. Ar ôl ei fabwysiadu, mae'n rhaid cyhoeddi hysbyseb mewn un neu ragor

o bapurau newydd sy'n cylchredeg yn yr ardal leol ac anfon copi o'r Côd at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Mae copi pellach o'r Côd Ymddygiad statudol wedi ei amgáu yn **Atodiad 1** er hwylustod.

Anfonwyd gohebiaeth ar y mater hwn at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned gan y Pwyllgor Safonau ers mis Mai 2016, ac er bod y Pwyllgor Safonau yn falch yn gyffredinol â'r gwaith a wnaed gan Gynghorau Tref a Chymuned ar y mater hwn, mae'n parhau i fod yn awyddus i sicrhau bod yr holl Gynghorau'n cydymffurfio.

Gofynnir i bob Cyngor sicrhau bod y Côd diweddaraf **(Atodiad 1)** a'n Nodyn Briffio ar y gofynion statudol ar gyfer aelodau Cynghorau Tref a Chymuned ynghylch datgan diddordebau personol **(Atodiad 2)** yn cael eu dwyn i sylw eu haelodau yn dilyn etholiadau Mai 2017, yn unol â chais y Pwyllgor Safonau mewn e-bost at y Cynghorau Tref a Chymuned ar 22ain Mawrth 2017.

2) Ar ddechrau pob cyfnod yn y swydd mae'n ofynnol i bob aelod lofnodi ymgymeriad newydd i lynu wrth y Côd. O ystyried yr etholiadau lleol sydd i'w cynnal ym mis Mai 2017, atgoffir Cynghorau o'r gofyniad hwn, p'un a yw'r aelod yn cael ei ailethol ai peidio ac, yn wir, p'un a gynhaliwyd etholiad ai peidio ar gyfer y Cyngor Tref / Cymuned hwnnw.

Mae hyn yn rhywbeth a gafodd ei wneud yn yr holl Gynghorau Tref a Chymuned a adolygwyd. Fodd bynnag, rhaid gofalu hefyd y llofnodir yr ymgymeriad ym mhresenoldeb tyst (manylir ar statws y tyst yn adran 83 (3) Deddf Llywodraeth Leol 1972); fel arfer y clerc yw'r tyst, yn rhinwedd ei swydd fel swyddog priodol y Cyngor, ac mae drefn hon yn cydymffurfio.

3) Mae'r Pwyllgor Safonau yn pryderu nad yw aelodau rhai Cynghorau Tref a Chymuned, yn deall y gofyniad i ddatgan diddordebau personol a / neu diddordebau sy'n rhagfarnu pan fyddant yn codi. Mae'r gwendid hwn, ynghyd â diffyg unrhyw gofnod o hyfforddiant (a drafodir yn 8 isod) yn arwain y Pwyllgor Safonau i gredu fod yna ddiffyg dealltwriaeth ymysg rhai aelodau. Gall fod yn werth atgoffa aelodau: -

- Diddordeb personol yw un o'r rheini sydd wedi eu cynnwys yn y rhestr penodol yn y Côd Ymddygiad;
- Diddordeb sy'n rhagfarnu yw diddordeb personol y byddai arsylwr gwrthrychol yn ystyried ei fod mor arwyddocaol ei fod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu aelod i wneud penderfyniad er budd y cyhoedd;
- Mae'r gwahaniaeth yn bwysig oherwydd bod gan aelodau hawl i gymryd rhan pan fydd ganddynt ddiddordeb personol, ond nid pan fydd ganddynt ddiddordeb personol sydd hefyd yn un sy'n rhagfarnu. Os yw'r diddordeb yn un sy'n rhagfarnu, rhaid i aelodau hefyd adael y cyfarfod tra bod yr eitem yn cael ei thrafod.

Dylai Aelodau sicrhau eu bod yn deall eu cyfrifoldebau o dan y Côd Ymddygiad, ac os nad ydynt, dylent drefnu hyfforddiant priodol drwy eu clercod. Os oes ganddynt unrhyw gwestiynau penodol, dylent fod yn ceisio cyngor gan eu clerc neu'n cysylltu â'r Swyddog Monitro yng Nghyngor Sir Ynys Môn ar lbxcs@ynysmon.gov.uk

4) Ers mis Mai 2015, mae'n ofyniad statudol i Gynghorau Tref a Chymuned fod â gwefan ac i gyhoeddi gwybodaeth benodol arni. Cyhoeddwyd Canllawiau Statudol i gynorthwyo

CC-019459-MY/370631

Cynghorau i gyflawni'r cyfrifoldeb hwn ac mae copi pellach o'r Canllawiau hyn ar gael yn **Atodiad 3.**

Mae'r Pwyllgor Safonau yn siomedig gyda'r cynnydd a wnaed mewn perthynas ag (a) creu gwefannau a (b) faint o wybodaeth a gyhoeddir ar rai o'r gwefannau a sefydlwyd. Ar y sail hon, mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu y bydd yn **adolygu'r sefyllfa mewn perthynas â gwefannau Cynghorau Tref a Chymuned unwaith eto, a bydd yn gofyn am ddiweddariad gan yr holl glercod erbyn diwedd mis Chwefror 2018.** Bydd hefyd yn ceisio cadarnhad bod y gofynion sylfaenol a ddisgrifir yn **Atodiad 3** wedi eu bodloni.

Atgoffir y Cynghorau hynny nad ydynt wedi gwneud cais amdano fod grant ar gael ar gyfer sefydlu gwefan newydd neu i ddatblygu gwefannau sydd ganddynt eisoes. Mae ffurflenni cais ar gael drwy CSYM; cysylltwch â'r Swyddog Polisi ar rjxcs@ynysmon.gov.uk os gwelwch yn dda.

5) Un o'r dogfennau y mae'n rhaid eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor yw'r Gofrestr o Ddiddordebau. Nid oes fformat penodol ar gyfer y Gofrestr hon, ond roedd gan y rhan fwyaf o'r Cynghorau Tref a Chymuned a adolygwyd Gofrestrau a oedd yn cynnwys y Cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol (yn cadarnhau'r datganiad o ddiddordeb a wnaed) a'r ffurflenni Datgan Diddordeb a gwblhawyd gan bob aelod yn dilyn datganiad llafar o ddiddordebau personol a / neu ddiddordebau sy'n rhagfarnu yn ystod y cyfarfod. Mae hwn yn fformat boddhaol.

Mae angen i Gynghorau Tref a Chymuned sicrhau bod y Gofrestr ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol, ac ar wefan y Cyngor Tref neu Gymuned. Roedd yn ymddangos o'r adolygiad fod y Cofrestrau papur yn cael eu cynnal yn dda ar y cyfan ond mae angen gwneud gwaith i sicrhau eu bod ar gael ar-lein cyn gynted ag y bo modd.

6) Nid oes un fformat penodol ar gyfer y Ffurflen Datgan Diddordeb i'w ddefnyddio er mwyn cadarnhau datganiad o ddiddordeb personol a / neu ddiddordeb sy'n rhagfarnu a wneir ar lafar mewn cyfarfod. 'Roedd y rhan fwyaf o'r 'Ffurflenni Datganiad' a adolygwyd gan y Pwyllgor Safonau yn foddhaol o ran y wybodaeth sydd ei hangen. Fodd bynnag, er hwylustod, mae'r un a ddefnyddir gan CSYM yn **Atodiad 4;** gellir ei newid a'i haddasu yn ôl yr angen.

Er bod y ffurflenni eu hunain yn cydymffurfio o ran y wybodaeth sydd ei hangen, roedd yn amlwg nad oedd rhai aelodau bob amser yn llenwi'r ffurflenni yn llawn ac yn gywir. Cyfrifoldeb pob aelod unigol yw hyn; mae methiant i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig llawn o ddatganiad llafar a wnaed mewn cyfarfod yn golygu nad yw'r aelod yn cydymffurfio â'r Côd Ymddygiad. Atgoffir yr aelodau i ateb yr holl gwestiynau perthnasol ar y Ffurflen Datganiad yn llawn.

7) Nid oes fformat penodol ar gyfer Rhaglenni a Chofnodion; fodd bynnag, mae'r Pwyllgor Safonau yn ystyried ei bod yn arfer da i gynnwys 'Datganiadau o Ddiddordeb' fel eitem sefydlog ar Raglen pob un o gyfarfodydd y Cyngor, a hynny fel ffordd o atgoffa aelodau. Teimlwyd yn gyffredinol y dylid cynnwys mwy o wybodaeth yn y Cofnodion o dan yr eitem 'Datganiadau o Ddiddordeb' h.y. (a) enw'r aelod sy'n gwneud y datganiad llafar, (b) yr eitem y mae'r datganiad yn ymwneud â hi, a (c) a oedd y datganiad a wnaed yn ddiddordeb personol ynteu'n ddiddordeb sy'n rhagfarnu. Ar ben hynny, o dan yr eitem o

fusnes ei hun, byddai'n arfer da i'r Cofnodion gadarnhau (a) a wnaed datganiad o ddiddordeb, a chan bwy, (b) a yw'r diddordeb yn un personol ynteu'n un sy'n rhagfarnu, (c) manylion y diddordeb personol / diddordeb sy'n rhagfarnu, a (ch) yn achos diddordeb sy'n rhagfarnu, cadarnhad bod yr aelod wedi gadael yr ystafell gyfarfod. Mae cynnwys gwybodaeth o'r fath o gymorth i gwrdd â'r gofyniad i gadw Cofrestr o Ddiddordebau sy'n gofrestr ystyrlon, ond mae hefyd yn cynorthwyo'r cyhoedd o ran sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud yn dryloyw ac er budd y cyhoedd.

8) O'r Cynghorau a adolygwyd, dim ond un oedd â Chofnod Hyfforddiant. Mae'r rhesymau am hyn yn amrywio; i rai 'roedd oherwydd nad oedd eu haelodau wedi mynychu hyfforddiant, ac i eraill, er bod aelodau wedi mynychu hyfforddiant, nid oeddent wedi cadw cofnod ohono. Nid oes unrhyw ofyniad statudol i gynnal Cofnod Hyfforddiant, ond mae'r Pwyllgor Safonau yn ystyried ei fod yn arfer da.

9) Roedd yn amlwg o'r adolygiad y glynir wrth gofynion yn fwy effeithiol pan fo perthynas o gyd-barch rhwng y clerc a'r aelodau. Atgoffir yr aelodau mai'r clercod yw'r swyddogion priodol o fewn y Cynghorau Cymuned / Tref ac y dylai'r aelodau roi sylw dyledus i'r cyngor a roddir gan y clerc. Bydd clerc sydd wedi ei hyfforddi'n briodol ac sydd â'r adnoddau priodol yn medru cynorthwyo'r Cyngor yn ei gyfanrwydd, a bydd mewn sefyllfa well i gynghori aelodau, y tu mewn a'r tu allan i gyfarfodydd.

10) Deallir bod y mwyafrif o Gynghorau Tref / Cymuned yn aelodau o Un Llais Cymru. Efallai y byddai'n ddoeth i rai Cynghorau ofyn i Un Llais Cymru am gymorth mewn perthynas â (a) y rheolau sefydlog / polisïau nad yw rhai Cynghorau Tref / Cymuned wedi eu mabwysiadu hyd yma, (b) hyfforddiant ar gyfer clercod ac aelodau, yn ôl y gofyn a (c) datblygu / cynnal / y wybodaeth a gynhwysir ar y gwefannau.

D) CASGLIAD / ARGYMHELLION

Roedd y Pwyllgor Safonau yn gyffredinol fodlon gyda'r canfyddiadau a nodwyd amryw o arferion da:

1) cofnodion sy'n dangos bod aelodau yn llofnodi ymgymeriad i lynu wrth y Côd Ymddygiad ar ddechrau pob tymor newydd yn y swydd;

2) cynnal y Gofrestr bapur o ddiddordebau'r Aelodau;

3) y 'Ffurflenni Datganiad' a ddefnyddir ar gyfer datgan diddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu mewn cyfarfodydd ffurfiol.

Fodd bynnag, nododd rhai meysydd ar gyfer eu gwella:

1) angen mynd i'r afael â diffyg dealltwriaeth ymddangosiadol rhai aelodau o'r gwahaniaeth rhwng diddordebau personol a / neu ddiddordebau sy'n rhagfarnu;

2) methu â chwblhau'r 'Ffurflenni Datganiad' yn llawn;

3) diffyg gwefannau / neu ddiffyg gwybodaeth ar wefannau (yn cynnwys cyhoeddi'r Gofrestr o Ddiddordebau Aelodau);

4) cofnodi Hyfforddiant;

5) cynnwys manylion am ddiddordebau a ddatganwyd ar Raglenni / Cofnodion pob cyfarfod o'r Cyngor.

Gofynnir i Glercod ddod â chynnwys yr adroddiad hwn i sylw eu holl aelodau drwy ei gynnwys fel eitem ar Raglen cyfarfod nesaf eu Cyngor ac i anfon copi o Gofnodion y cyfarfod hwnnw i'r Pwyllgor Safonau erbyn diwedd Gorffennaf 2017 .

Atgoffir Clercod hefyd y bydd y Pwyllgor Safonau, yn unol ag adran 4 uchod, yn ceisio cadarnhad erbyn **diwedd mis Chwefror 2018** ynghylch (a) a yw pob Cyngor wedi sefydlu gwefan, (b) cyfeiriad y wefan honno, a (c) bod y wefan yn cynnwys y wybodaeth sylfaenol y mae'n rhaid iddi ei chynnwys yn statudol.

Os bydd gan aelodau neu glercod unrhyw ymholiadau mewn perthynas â'r adroddiad hwn, cysylltwch os gwelwch yn dda gyda Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Môn (Lynn Ball, 01248 752586/lbxcs@ynysmon.gov.uk)

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

CC-019459-MY/370631

Local Government Act 2000	Deddf Llywodraeth Leol 2000
Model Code of Conduct for Members and Co-opted Members with voting rights	**Cod Ymddygiad Enghreifftiol ar gyfer Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig â hawliau pleidleisio**
The attached Annex sets out the text (in English and Welsh) of the Model Code of Conduct prescribed by the Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008, as amended by the following statutory instruments: • Co-operative and Community Benefit Societies and Credit Unions Act 2010 (Consequential Amendments) Regulations 2014 – (No. 2014/1815) ("the 2014 Regulations") – effective from 1 August 2014. • Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) (Amendment) Order 2008 (No. 2016/84) – effective from 1 April 2016. This document has been produced for the benefit of relevant authorities to whom the Model Code applies, but it does not itself have any legal standing. It is believed to be a true and accurate representation of the law as at **1 April 2016**, but no assurance is given in this regard and authorities should take their own legal advice on matters relating to the Code. Please note the 2014 Regulations were made by the UK Government. They amend the Model Code to insert a definition of a 'registered society'. It appears that the Welsh language version of the Model Code was not amended at the same time. The Welsh Government is in discussion with the UK Government about this with a view to the Welsh language version being amended as soon as practicable. In the interim, the Welsh Government does not believe this anomaly has a material bearing on the operation of the Model Code.	Mae'r Atodiad amgaeedig yn nodi testun (yn Gymraeg a Saesneg) y Cod Ymddygiad Enghreifftiol a bennir gan Orchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008, fel y'i diwygiwyd gan yr offerynnau statudol canlynol: • Rheoliadau Deddf Cwmnïau Cydweithredol a Chymdeithasau Budd Cymunedol ac Undebau Credyd 2010 (Diwygiadau Canlyniadol) 2014 - (Rhif 2014/1815) ("Rheoliadau 2014") - yn dod i rym ar 1 Awst 2014. • Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2008 (Rhif 2016/84) – yn dod i rym ar 1 Ebrill 2016. Cynhyrchwyd y ddogfen hon er budd awdurdodau perthnasol y mae'r Cod Enghreifftiol yn gymwys iddynt, ond nid oes ganddi unrhyw statws cyfreithiol. Credir ei bod yn cynrychioli'r gyfraith ar **1 Ebrill 2016** yn wir ac yn gywir, ond ni roddir unrhyw sicrwydd yn hyn o beth, a dylai'r awdurdodau geisio eu cyngor cyfreithiol eu hunain ar faterion sy'n ymwneud â'r Cod. Sylwer: Gwnaed Rheoliadau 2014 gan Lywodraeth y DU. Maent yn diwygio'r Cod Enghreifftiol drwy fewnosodi diffiniad o 'cymdeithas gofrestredig'. Mae'n ymddangos na ddiwygiwyd fersiwn Gymraeg y Cod Enghreifftiol ar yr un pryd. Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n trafod hyn â Llywodraeth y DU gyda'r bwriad o ddiwygio'r fersiwn Gymraeg cyn gynted ag y bo'n ymarferol. Yn y cyfamser, nid yw Llywodraeth Cymru yn credu bod yr anghysondeb hwn yn effeithio'n ymarferol ar weithredu'r Cod Enghreifftiol.

Y COD YMDDYGIAD ENGHREIFFTIOL

RHAN 1
DEHONGLI

1.—(1) Yn y cod hwn —

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr "aelod cyfetholedig" ("*co-opted member*"), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond—

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno,

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr "eich awdurdod" ("*your authority*") yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw—

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac
Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr "cofrestr o fuddiannau'r aelodau" ("register of members' interests") yw'r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr "cyfarfod" ("*meeting*") yw unrhyw gyfarfod —

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grwˆ p gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy'n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod; ac

ystyr "chi" ("*you*") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

(2) Mewn perthynas â chyngor cymuned—

(a) ystyr "swyddog priodol" ("proper officer") yw swyddog o'r cyngor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr "pwyllgor safonau" ("standards committee") yw pwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

RHAN 2
DARPARIAETHAU CYFFREDINOL

2.—(1)Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn —

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu —

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys Bwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi —

(a) cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson; a

(ch) peidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran.

5. Rhaid i chi —

(a) peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) peidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6.—(1)Rhaid i chi —

(a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) adrodd i swyddog monitro eich awdurdod ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r cod ymddygiad hwn;

(ch) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi —

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) peidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio—

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi —

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan —

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pwˆ er yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-effeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi —

(a) parchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

RHAN 3
BUDDIANNAU

Buddiannau Personol

10.—(1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef —

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw —

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;
(chch)undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,

yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

[Nodyn: Mae is-baragraff (b) wedi ei hepgor.]

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11.—(1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud —

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf —

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod.

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw—

(a) yn gysylltiedig—

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg lawnamser, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

"(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolygu a Chraffu

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath)—

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (2A), (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ollyngiad gan bwyllgor safonau eich awdurdod —

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal—

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch gyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig i gyfarfod sy'n ymwneud â'r busnes hwnnw, ar yr amod y caniateir i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod at y diben o wneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, pa un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2B) Pan fyddwch yn cyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig o dan is-baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw weithdrefn y caiff eich awdurdod ei fabwysiadu ar gyfer cyflwyno cynrychioliadau o'r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod —

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod pwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod gollyngiad wedi ei roi i chi ar yr amod—

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys —

(aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc)manylion y gollyngiad a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ollyngiad, rhaid i chi ddarparu manylion am y gollyngiad o fewn unrhyw gynrychioliad ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

RHAN 4
COFRESTR BUDDIANNAU AELODAU

Cofrestru Buddiannau Personal

15.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl—

(a) i god ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

(4) Nid yw is-baragraffau (1), (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

(6) Pan fyddwch yn datgelu buddiant personol yn unol â pharagraff 11 am y tro cyntaf, rhaid i chi gofrestru'r buddiant personol hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

Gwybodaeth sensitif

16.—(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r buddiant o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("*sensitive information*") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno.

NODYN BRIFFIO AR GYFER CLERCOD CYNGHORAU TREF A CHYMUNED
Y gofynion cyfreithiol mewn perthynas â Datgan Diddordeb gan Aelodau

A. Cefndir

Mae Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2015 wedi egluro'r sefyllfa mewn perthynas â datgan (llafar) a chofrestru (ysgrifenedig) diddordebau gan Aelodau Cynghorau Tref a Chymuned. Nod y Nodyn Briffio hwn yw crynhoi'r gofynion hynny.

B. Y Gofynion

Mae **Atodiad 1** yn cynnwys dyfyniad o gyngor a ddosbarthwyd gan Un Llais Cymru. Cynghorir Clercod i ddarllen y cyngor hwn ac i dynnu sylw eu Haelodau ato.

(i) Dyletswydd Aelod:

- Cydymffurfio â'r safonau a osodir yng Nghod Ymddygiad eu Cyngor.
- **Peidio defnyddio eu statws i ddylanwadu ar unrhyw benderfyniad sy'n debygol o roi mwy o fantais/anfantais iddynt (neu gydnabod personol) na'r rhelyw o drigolion y ward.**
- I ddatgan diddordeb personol* neu ddiddordeb sy'n rhagfarnu** ar lafar os, a phan, fydd y diddordeb hwnnw'n ymwneud â mater sy'n cael ei ystyried. Mae'n rhaid gwneud hynny pa un ai yw'r cyfarfod yn un ffurfiol neu'n anffurfiol.
- Mae'r gofyn i ddatgan diddordeb personol* neu ddiddordeb sy'n rhagfarnu** hefyd yn cynnwys unrhyw rodd a/neu letygarwch a dderbyniwyd os yw'n gysylltiedig â'r mater sy'n cael ei ystyried.
- Mewn cyfarfodydd ffurfiol:
    - Os yw aelod yn datgan diddordeb personol* / diddordeb sy'n rhagfarnu** am y tro cyntaf, mae'n rhaid i'r Aelod gyflwyno cadarnhad ysgrifenedig o'r diddordeb hwnnw i'r Clerc cyn diwedd y cyfarfod.

      Mae'n rhaid i'r cadarnhad gynnwys y canlynol o leiaf:-

      - Manylion am y diddordeb personol*/sy'n rhagfarnu**
      - Manylion am yr eitem busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag o;
      - Llofnod yr Aelod.

CC-19456-MY/350737

Os yw'r diddordeb yn un sy'n rhagfarnu**, mae'n rhaid i'r cadarnhad ysgrifenedig ddatgan hefyd ei fod o / ei bod hi wedi gadael yr ystafell gyfarfod a heb gymryd rhan yn y drafodaeth.

Er hwylustod, argymhellir bod Clercod yn defnyddio dogfen safonol ar gyfer cofrestru'r diddordeb.

- Os nad oes cofrestriad, ni fydd datganiad llafar yn unig yn ddigonol a bydd yr Aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad.

- Mae'n rhaid cadarnhau yn ysgrifenedig unrhyw newid o safbwynt diddordebau personol*/sy'n rhagfarnu** yn ysgrifenedig o fewn 28 diwrnod i'r newid ddigwydd.

(ii) Dyletswydd y Clerc:

- Cofnodi unrhyw ddiddordebau a gofrestrir gan Aelodau am y tro cyntaf mewn cyfarfod ffurfiol, yng Nghofrestr Diddordebau'r Cyngor.
- Nid oes ffurf benodedig ar gyfer y Gofrestr, ond mae defnyddio ffurflen safonol ar gyfer pob cofrestriad a'u casglu ynghyd mewn ffeil unigol, yn ôl dyddiad, neu yn ôl Aelod, yn ddigonol. Mae'r ffurflenni unigol hyn, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r Gofrestr.
- Sicrhau bod y Gofrestr ar gael i'r cyhoedd ei harchwilio ar unrhyw amser rhesymol, ac yn electronig ar wefan y Cyngor.
- Ychwanegu unrhyw gofnodion newydd i'r Gofrestr cyn gynted ag sy'n rhesymol bosib ar ôl pob cyfarfod.
- Cofnodi datganiadau llafar a wneir mewn cyfarfodydd, yn y cofnodion, a sicrhau bod y cofnodion hynny'n cael eu cyhoeddi, unwaith y byddant wedi cael eu cadarnhau.

(iii) Yn gyffredinol:-

Nid oes gofyn i Aelodau Cyngor Tref/Cymuned gwblhau cofrestr sefydlog o ddiddordebau h.y. cofrestru manylion ymlaen llaw am gyflogaeth/busnes/daliadau tir/aelodaeth ar gyrff allanol ayb. Dyletswydd Aelodau Tref/Cymuned yw datgan diddordeb "ar y pryd" os, a phan, fydd hynny'n codi mewn cyfarfod.

Mae'n rhaid i Aelodau hefyd gadw mewn cof bod angen iddynt ddatgan diddordeb personol* a diddordeb sy'n rhagfarnu** mewn cyfarfodydd anffurfiol, a thu allan i'r Cyngor, os ydynt yn gweithredu yn rhinwedd eu swydd fel Aelodau. Mae'n debygol mai datganiad llafar yn unig fydd hwn, gan ei bod yn annhebygol y bydd system yn bodoli ar gyfer cofnodi datganiadau o'r fath.

Efallai y byddai'n arfer dda i Aelodau gadw eu cofnod eu hunain o unrhyw ddatganiadau a wneir o dan y fath amgylchiadau.

Os oes gennych unrhyw gwestiynau mewn perthynas â'r Nodyn Briffio hwn, cysylltwch â:

Mared Wyn Yaxley ar mwycs@ynysmon.gov.uk/01248 752566,
Lynn Ball ar lbxcs@ynysmon.gov.uk <mailto:lbxcs@ynysmon.gov.uk>/01248 752586 neu
Robyn Wyn Jones ar rwjcs@ynysmon.gov.uk / 01248 752134

Troednodyn

* Diddordebau Personol - Cyfeiriwch at y Cod Ymddygiad sy'n cynnwys rhestr gyflawn o ddiddordebau personol posib

** Diddordebau sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o gyfaddawdu gallu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

CC-19456-MY/350737

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.llyw.cymru

Canllawiau Statudol

Mynediad i Wybodaeth am Gynghorau Cymuned a Thref

Mai 2015

ISBN digidol 978 1 4734 3399 1
© Hawlfraint y Goron 2015
WG25090

CANLLAW LLYWODRAETH CYMRU

GWYBODAETH AM GYNGHORAU TREF A CHYMUNED

Statws a Chymhwyso

Mae'r canllaw hwn yn berthnasol i Gynghorau Cymuned a Thref yng Nghymru. Fe'i cyhoeddir, yn rhannol o dan adran 55(1) o'r Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013. Wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan adran 55(1) y Ddeddf mae'n ddyletswydd statudol ar Gynghorau Cymuned a Thref i ystyried y canllaw hwn.

Mae'r canllaw hefyd yn berthnasol i'r ddarpariaeth yn y Ddeddf sy'n ymwneud â hysbysiadau cyhoeddus, cyfarfodydd a thrafodion y cynghorau a chofrestrau o fuddiannau aelodau.

Cefndir

1. Cafodd Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013, y cyfeirir ati fel "y Ddeddf" yn y canllaw hwn, Gydsyniad Brenhinol ar 30 Gorffennaf 2013. Prif bwrpas y Ddeddf oedd diwygio cyfansoddiad a swyddogaethau'r hyn a elwir bellach yn Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru. Fodd bynnag, cyflwynodd y Ddeddf amrywiaeth o ddarpariaethau eraill sy'n gysylltiedig â llywodraeth leol.

2. Mae adrannau 55 i 58 o'r Ddeddf yn ymwneud â mynediad at wybodaeth, ac yn fwyaf penodol, fynediad at wybodaeth am Gynghorau Cymuned. (At ddibenion y canllaw hwn, mae unrhyw gyfeiriad at Gyngor neu Gynghorau Cymuned yn cynnwys unrhyw Gyngor Cymuned, Tref neu Ddinas sy'n gwasanaethu cymuned neu gymuned wedi'i grwpio ac a gafodd ei sefydlu yn unol â Rhan II o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 ("Deddf 1972").

3. I grynhoi, mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned gael gwefannau; i gyhoeddi hysbysiadau a phapurau'n electronig; ac i gyhoeddi eu cofrestr o fuddiannau'r aelodau yn electronig (y rhai a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000).

Gwefannau Cynghorau Cymuned – Adran 55

4. Mae Adran 55 o Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned gyhoeddi gwybodaeth yn electronig am sut i gysylltu â hwy ac, os yw'n wahanol, sut i gysylltu â'r clerc. Mae'r wybodaeth a ddylai fod

ar gael yn electronig yn cynnwys rhif ffôn, cyfeiriad post a chyfeiriad e-bost.

5. Yn ogystal â hyn, mae'n rhaid i'r cyngor gyhoeddi'n electronig wybodaeth am bob un o'i aelodau, gan gynnwys rhestr o aelodau'r cyngor, enw pob aelod, manylion am sut i gysylltu â hwy, eu hymlyniad gwleidyddol (os o gwbl) ac unrhyw swydd a ddelir ganddynt neu bwyllgor y maent yn perthyn iddo o fewn y cyngor. Os yw'r gymuned dan sylw wedi'i rhannu'n wardiau cymunedol, rhaid dangos y ward y mae pob aelod yn ei chynrychioli.

6. Rhaid i'r Cyngor Cymuned hefyd gyhoeddi cofnodion electronig o'i gyfarfodydd ac, i'r graddau y bo'n rhesymol ymarferol, ddogfennau y cyfeirir atynt yn y cyfarfodydd hynny. Mae'n rhaid iddynt hefyd gyhoeddi eu cyfrifon archwiliedig blynyddol yn electronig. Yn y ddau achos hyn, mae'n ofynnol i gynghorau gyhoeddi deunydd a gynhyrchwyd ar ôl y dyddiad pan ddaeth adran 55 i rym yn unig.

Nid yw'n ofynnol i Gynghorau Cymuned gyhoeddi unrhyw wybodaeth y maent yn cael eu hatal rhag ei datgelu gan unrhyw ddeddfwriaeth arall.

7. Wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan Adran 55, mae'n rhaid i Gynghorau Cymuned roi sylw i'r canllaw hwn.

Canllaw ynglyn Gwefannau Cynghorau Cymuned

8. Penderfyniad i bob Cyngor Cymuned unigol yw a fyddant yn gweithredu eu gwefan annibynnol eu hunain, neu a fyddant yn penderfynu cysylltu â Chynghorau Cymuned eraill yn eu hardal, neu â'r prif gyngor, neu ag unrhyw gorff arall sy'n hapus i gynnal eu safle. Fodd bynnag, mae'n ofynnol bod y gwefannau'n cael eu diweddaru'n rheolaidd a bod y cyhoedd yn gallu cael gafael ar yr wybodaeth a ddisgrifir uchod.

9. Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu gwella cysylltiadau'r cyhoedd â llywodraeth leol yn gyffredinol a Chynghorau Cymuned yn benodol. Rydym yn teimlo ei bod yn angenrheidiol bod modd cysylltu'n electronig â phob awdurdod lleol a'u bod wedi cyhoeddi gwybodaeth ar y we. Byddai trigolion lleol yn disgwyl cael y cyfleuster hwn yn yr oes hon.

10. Mae gan y rhan fwyaf o'r Cynghorau Cymuned yng Nghymru bresenoldeb ar-lein ac maent yn cyhoeddi gwybodaeth yn electronig eisoes. Mae Cynghorau Cymuned yn cael eu hannog i ofyn am gymorth

gan Un Llais Cymru, eu Prif Gyngor neu ffynonellau dibynadwy eraill os oes angen er mwyn datblygu eu presenoldeb ar y we.

11. O dan adran 55, mae'n rhaid i'r Cyngor gyhoeddi'n electronig ei rif ffôn, ei gyfeiriad post ac e-bost ar y wefan. Mae'n rhaid cael yr wybodaeth hefyd ar gyfer clerc y Cyngor os yw'n wahanol i fanylion cysylltu â'r Cyngor. Byddai hefyd o fantais cael cyfeiriad e-bost cyffredinol at ddefnydd aelodau ac o bosibl Cadeirydd y cyngor. Mewn rhai achosion, bydd gan y Cyngor Cymuned ei swyddfeydd ei hun, neu bydd yn rhannu swyddfeydd, a byddai'n briodol cael rhif ffôn, cyfeiriad post ac e-bost y rhain hefyd. Ond bydd disgwyl i'r cynghorau gael trefniadau yn eu lle i ddarllen ac ymateb i negeseuon yn rheolaidd.

12. Nid yw'n orfodol i aelodau unigol gael cyfeiriadau e-bost. Mewn Prif Gyngor byddai hyn yn ddisgwyliedig oherwydd gall y Cyngor ei hun fel arfer roi cyfeiriadau e-bost ar wefan y Cyngor. Fodd bynnag, mae'n rhaid rhestru enwau'r aelodau a rhaid bod manylion ar-lein am sut i gysylltu â hwy. Bydd rhai cynghorau'n dymuno rhoi ffotograffau o bob aelod ar eu gwefan ond mae hyn yn benderfyniad iddynt hwy.

13. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol cyhoeddi ymlyniad gwleidyddol aelodau'r cynghorau. Mae rhai Cynghorau Cymuned yn dewis peidio â gwneud hynny ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae hawl gan y cyhoedd i wybod beth yw argyhoeddiad gwleidyddol y rhai sydd mewn swydd etholedig, neu a ydynt yn annibynnol o unrhyw grŵp. Mae'n annerbyniol i aelod gelu ei ymlyniad gwleidyddol.

14. Os yw'r Cyngor Cymuned wedi'i rannu'n wardiau cymunedol, rhaid cyhoeddi'r ward y mae'r aelod yn ei chynrychioli. Os yw'n dal swydd o ryw fath yn y cyngor neu os yw'n perthyn i un o bwyllgorau'r cyngor, rhaid i hynny gael ei gyhoeddi ar y wefan.

15. Dylai aelodau cyfetholedig gael eu cofnodi er budd tryloywder i'w gwahaniaethu oddi wrth aelodau etholedig.

16. Mae paragraffau 4 i 6 uchod yn disgrifio'r dogfennau sydd angen eu rhoi ar y wefan. Dylai Cynghorau ddatblygu gweithdrefnau ar gyfer cadw eu gwefan mewn trefn, gan gadw archif o ddogfennau'r gorffennol am gyfnod rhesymol, ond bod modd cael gafael arnynt yn hawdd o'r dudalen flaen.

17.Os oes gan y Cyngor Gynllun Iaith Gymraeg a'i arfer o dan y Cynllun Iaith Gymraeg yw i gynhyrchu deunydd yn ddwyieithog, yna mae hynny'n berthnasol yr un fath i ddeunydd sy'n cael ei gynhyrchu yn electronig.

18.Dylai darpariaethau y Ddeddf cael ei hystyried yn amlinellu'r gofynion sylfaenol. Bydd llawer o gynghorau yn awyddus i roi llawer mwy o wybodaeth na hyn ar eu tudalennau gwe ac yn cael eu hannog i wneud hynny. Bydd angen i gynghorau roi sylw i'r Côd Ymarfer a Argymhellir ar gyfer Cyhoeddusrwydd Awdurdodau Lleol wrth ystyried pa mor briodol yw hyn y maent yn dymuno eu cyhoeddi.

http://wales.gov.uk/topics/improvingservices/publicationsevents/publications/local-authority-publicity-wales/?lang=cy

19. Byddem yn disgwyl Cynghorau Cymuned i ystyried anghenion cymunedol gan gynnwys iaith, cyfathrebu a hygyrchedd. Mae gwefan Diverse Cymru yn rhoi arweiniad pellach.
http://www.diversecymru.org.uk

20. Dylai pob Cynghorau Cymuned a Thref gofrestru gyda'r wefan ganlynol,os hoffech Band Eang uwch gyflym gael eu hystyried yn eich cymuned leol.

http://btsf-wales-uat.lbi.co.uk/home?lang=_alt

21.O dan ddeddfwriaeth bresennol mae'n ofynnol i Gynghorau Cymuned osod unrhyw hysbysiadau cyhoeddus mewn un neu ragor o fannau amlwg yn eu hardal, ac mewn unrhyw fan arall sy'n ymddangos yn ddymunol ar gyfer rhoi cyhoeddusrwydd i'r rhybudd (adran 232 o Ddeddf 1972). Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar Gynghorau Cymuned i gyhoeddi unrhyw hysbysiad o'r fath yn electronig.

Gwybodaeth am gyfarfodydd a thrafodion

22. O dan ddeddfwriaeth mewn bodolaeth, mae'n ofynnol i Gynghorau Cymuned i bostio unrhyw hysbysiadau cyhoeddus mewn un neu fwy amlwg le yn eu hardal, ac yn unrhyw le arall sy'n ymddangos yn ddymunol ar gyfer rhoi cyhoeddusrwydd i'r rhybudd (adran 232 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972). Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar Gynghorau Cymuned i gyhoeddi unrhyw hysbysiad o'r fath yn electronig.

23.Mae deddfwriaeth sy'n bodoli eisoes yn gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned i roi rhybudd o gyfarfodydd y Cyngor sydd ar ddod dri diwrnod clir cyn y cyfarfod cael ei gynnal drwy arddangos hysbysiad mewn lle amlwg yn y gymuned. Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar gyfer hysbysiadau o'r fath i gael ei gyhoeddi yn electronig. Rhaid gwneud hyn dri diwrnod clir cyn y cyfarfod. Mae gofyniad i gyhoeddi yn electronig, cyn belled ag sy'n rhesymol ymarferol, unrhyw ddogfennau sy'n ymwneud â'r busnes i'w drafod yn y cyfarfod

hefyd. Nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys pan fo'r dogfennau yn ymwneud â busnes sydd, ym marn y Cyngor, yn debygol i'w drafod yn breifat neu lle byddai datgelu dogfennau o'r fath yn groes i unrhyw ddeddfwriaeth arall.

24.O dan Atodlen 12 i Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 mae'n bosibl i gyfarfod cymunedol cael ei alw ar unrhyw adeg gan grŵp o etholwyr llywodraeth leol cyfanswm o 10% o'r etholwyr llywodraeth leol ar gyfer y gymuned, neu 50 o'r etholwyr (os yw 10% yn fwy na 50 o etholwyr). Rhaid i'r rhai sy'n galw'r cyfarfod rhoi rhybudd i Gyngor Cymuned neu, os nad oes Cyngor Cymuned wedi'i sefydlu yn yr ardal, rhaid rhoi rhybudd i'r Prif Gyngor. O dan y darpariaethau newydd, gellir rhoi rhybudd i'r Cyngor Cymuned naill ai'n ysgrifenedig neu'n electronig. Lle mae'n cael ei roi ar ffurf electronig, rhaid i'r hysbysiad gydymffurfio â'r gofynion technegol a osodwyd gan y Prif Gyngor.

25. Mae'n rhaid i Gynghorau Cymuned a Prif Gynghorau ddarparu cyfleusterau ar gyfer hysbysiadau sydd i'w rhoi'n electronig a rhaid cyhoeddi hysbysiad cyhoeddus o'r cyfarfod cymunedol yn electronig yn ogystal â thrwy gyfryngau traddodiadol.

26.Yn olaf, mae'r Ddeddf yn cynnwys gofynion newydd sy'n ymwneud â chofrestru buddiannau aelodau. Adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 yn gofyn am Gyngor Cymuned (yn ogystal ag awdurdodau eraill) i gadw a chyhoeddi cofrestr o fuddiannau ariannol ac eraill aelodau fel a bennir yn y cod ymddygiad enghreifftiol (a ragnodir gan Orchymyn o dan adran 50 o'r Deddf 2000 *). Cyn cychwyn adran 58 o'r Ddeddf, mae'r gofrestr sydd ei angen i fod ar gael i'w harchwilio yn swyddfeydd y Cyngor ar bob adeg resymol. Mae Adran 58 o'r Ddeddf yn mynnu bod y gofrestr yn cael ei gyhoeddi ar ffurf electronig hefyd. Yn ogystal, mae'r Ddeddf yn trosglwyddo'r cyfrifoldeb am sefydlu a chynnal cofrestr o fuddiannau gan swyddog monitro'r prif awdurdod i'r 'swyddog priodol' o bob Cyngor Cymuned. Y 'swyddog priodol' yw'r aelod o staff y Cyngor a ddynodwyd gan y Cyngor i'r diben hwn.

* Ar hyn o bryd, 'Y Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Côd Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008'

DATGANIADAU O DDIDDORDEB GAN AELODAU MEWN CYFARFODYDD

Enw'r Aelod:
Enw'r Cyfarfod:
Dyddiad y Cyfarfod:
Eitem ar y Rhaglen (rhif a theitl):

Rhaid i Aelodau lenwi blychau 1, 2, 3 a 4 isod.

1. Natur y diddordeb personol yw:

2. Busnes y Cyngor y mae'r diddordeb personol yn ymwneud ag ef yw:

3. Rhaid i'r Aelodau roi tic mewn un blwch

☐ **Nid yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ac fe gymerais ran yn yr eitem **NEU**

☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** a gadewais y cyfarfod pan oedd yr eitem yn cael ei thrafod **NEU**

☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ond rwyf wedi cael caniatâd arbennig.

*Diddordeb sy'n rhagfarnu yw diddordeb personol sydd mor sylweddol fel y byddai aelod gwybodus o'r cyhoedd yn credu'n rhesymol na fyddai'r Aelod yn gallu gweithredu ar y mater er budd y cyhoedd.

4. Yn fy marn i, mae fy niddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu NEU sydd ddim yn rhagfarnu oherwydd:

Llofnod…………………………..….   Dyddiad Llofnodi………………………

DYLID RHOI'R FFURFLEN HON AR ÔL EI CHWBLHAU I'R CLERC YN YSTOD, NEU'N UNION AR ÔL, Y CYFARFOD.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	**CYNGOR SIR**
DYDDIAD:	**23 MAI 2017**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd – Adroddiad Blynyddol 2016/17**
ADRODDIAD GAN:	**Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Adrodd ar waith y Pwyllgor yn ystod 2016/17**

1. Rhagarweiniad

Rhydd Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ddyletswydd ar y Cyngor i sefydlu Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a gefnogir gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd.

Prif bwrpas y Pwyllgor yw adolygu digonolrwydd y ddarpariaeth yn yr Awdurdod o ran staff, swyddfeydd ac adnoddau eraill er mwyn cyflawni dyletswyddau a swyddogaethau Gwasanaethau Democrataidd. Dan y Mesur, rhaid i'r Pwyllgor gyfarfod o leiaf unwaith y flwyddyn i adrodd ar faterion o'r fath i'r Cyngor.

Dyma'r pumed adroddiad blynyddol y mae'r Pwyllgor wedi ei ddarparu ers ei sefydlu yn 2012.

2. Rhaglen Waith y Pwyllgor

Mae'r adroddiad hwn yn crynhoi'r materion a drafodwyd gan y Pwyllgor yn ystod 2015/16 a cheir ynddo hefyd sylwadau ar y statws cyfredol.

Yn gyffredinol, canolbwyntiodd y Pwyllgor ar y meysydd canlynol:

- Datblygu Aelodau a Chynlluniau Hyfforddiant
- Gweddarlledu cyfarfodydd
- Adroddiad Blynyddol y Panel Annibynnol ar Gydnabyddiaeth Ariannol
- darpariaeth TGCh i Aelodau

Yn y tabl isod, ceir crynodeb o'r materion a drafodwyd ym mhob cyfarfod yn ystod y flwyddyn ddiwethaf.

Dyddiad y Pwyllgor	Pwnc	Statws Cyfredol
24/10/2016	Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol – Adroddiad blynyddol ar gyfer 2017/18 - Adroddiad drafft	Pwrpas yr adroddiad hwn oedd gofyn am sylwadau'r Pwyllgor ar gynigion drafft y Panel ar daliadau i'r Aelodau yn 2017/18. (IRP) Cyhoeddwyd adroddiad terfynol y Panel yn Chwefror 2017 ac adroddwyd i'r pwyllgor ym Mawrth 2017.
	Rhaglen Datblygu Aelodau 2016/17	Pwrpas yr adroddiad hwn oedd diweddaru'r Pwyllgor ar y rhaglen datblygu Aelodau ar gyfer 2016/17 yn dilyn cymeradwyaeth gan y Cyngor ym Mai 2016. Roedd yr adroddiad hefyd yn canolbwyntio ar gynigion ar gyfer anwytho Aelodau newydd yn dilyn etholiadau Mai 2017. Yn Chwefror 2017, cymeradwywyd y Cynllun Datblygu Aelodau gan y Cyngor ar gyfer 2017/18 ac mae'n cael ei weithredu ar hyn o bryd.
14/12/2016	Gwe-ddarlledu cyfarfodydd	Diben yr adroddiad hwn oedd ystyried opsiynau ar gyfer gwe-ddarlledu cyfarfodydd ar ôl 2016/17. Argymhellwyd y dylid parhau gyda'r trefniadau presennol sef gwe-ddarlledu cyfarfodydd y Cyngor, Pwyllgor Gwaith a'r Pwyllgor Cynllunio yn 2017/18. Fodd bynnag, byddai angen ei gyllido gan y Cyngor gan na fyddai cymorth ariannol gan Lywodraeth Cymru ar gael. Clustnodwyd swm o £10,000 yn nghyllideb y Cyngor ar gyfer 2017/18 er mwyn parhau gyda'r trefniant. Yn ystod 2017/18 bydd angen i'r Pwyllgor adolygu gwe-ddarlledu fel rhan o'i raglen waith a gofynion statudol i'r dyfodol. Yn y cyfamser penderfynodd y Pwyllgor ofyn i Lywodraeth Cymru i gyllido costau gwe ddarlledu yn y dyfodol yn sgil unrhyw ofynion statudol. Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol wedi nodi y byddai'n adolygu unrhyw oblygiadau cost maes o law.

29/3/2017	Panel Annibynnol Cymru ar Gydnabyddiaeth Ariannol 2017/18 – Adroddiad terfynol	Rhoddwyd ystyriaeth i adroddiad terfynol y Panel ar gyfer 2017/18 a gwnaed argymhellion ar lefelau tâl ar gyfer uwch gyflogau. Cyflwynir adroddiad ar wahân i'r Cyngor ar y 23 o fis Mai.
	Darparu offer TGCh ar gyfer Aelodau	Cyflwynwyd adroddiad ac argymhellion ar gyfer offer TGCh ar gyfer Aelodau yn dilyn etholiadau'r Cyngor ym Mai 2017, gan gynnwys iPad's newydd gyda swyddogaethau eraill. Mae hyn bellach wedi ei weithredu gyda chefnogaeth staff TGCh.
	Rhaglen Datblygu ac anwytho Aelodau - 2017/18	Diben yr adroddiad hwn oedd diweddaru'r Pwyllgor ar drefniadau i gefnogi swyddogaethau Aelodau yn dilyn cymeradwyaeth o'r cynllun gan y Cyngor yn Chwefror 2017. Mae'r cynllun hwn yn cael ei weithredu ar hyn o bryd a bydd yn cael eu ddiweddaru a'i adolygu gan y Pwyllgor yn ddiweddarach eleni.

1) Argymhelliad

Gofynnir i'r Cyngor Sir dderbyn yr adroddiad a nodi'r materion a drafodwyd gan y Pwyllgor yn ystod 2016/17.

Cadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
11/05/2017

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
ADRODDIAD I:	**Cyngor Sir**
DYDDIAD:	**23 Mai, 2017**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Sgriwtini 2016/17**
ADRODDIAD GAN:	**Cadeiryddion y :** **1. Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol** **2. Pwyllgor Sgriwtini Partneriaethau ac Adfywio**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Adrodd ar waith y ddau bwyllgor sgriwtini yn ystod 2016/2017 a rhoi trosolwg o'r rhaglen waith ar gyfer sgriwtini yn 2017/18**
SWYDDOG CYSWLLT: **E-bost:** **ffôn**	**Anwen Davies (Rheolwr Sgriwtini Dros Dro)** **AnwenDavies@ynysmon.gov.uk** **01248 752578**

1.0 **ARGYMHELLION**

Gofynnir i'r Cyngor:

1.1 Gymeradwyo Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Sgriwtini 2016-2017.

1.2 Nodi'r cynnydd a wnaed wrth weithredu canfyddiadau adolygiad annibynnol a gynhaliwyd yn diweddar o'n trefniadau trosolwg a sgriwtini.

1.3 Penodi Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol fel y "pencampwr sgriwtini" ar gyfer y cyfnod o fis Mai 2017 i Fai 2018.

2.0 CEFNDIR A CHYD-DESTUN

2.1 Mae'r Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Sgriwtini yn cynnwys y gwaith a wnaed gan y ddau bwyllgor sgriwtini rhwng cyfarfod blynyddol y Cyngor a gynhaliwyd ar 12 Mai 2016 a 23 Mai, 2017.

2.2 Mae cadeiryddion y ddau bwyllgor sgriwtini wedi arwain ar ddatblygu blaen raglenni gwaith yn ystod y cyfnod hwn. Cyflwynir blaen raglenni'r pwyllgorau sgriwtini i'r Fforwm Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Sgriwtini a gynhelir bob mis ac i gyfarfod pob pwyllgor sgriwtini i'w cymeradwyo.

Rôl y Pencampwr Sgriwtini

2.3. Mae rôl yr "Pencampwr Sgriwtini" yn bwysig wrth hyrwyddo'r swyddogaeth trosolwg a sgriwtini o fewn y Cyngor a hefyd gyda phartneriaid allanol yr Awdurdod. Nid yw'n swydd orfodol nac yn swydd sy'n denu tâl cydnabyddiaeth. Ar 14 Mai 2015, penderfynodd y Cyngor benodi Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn Pencampwr Sgriwtini am y cyfnod o fis Mai 2015 hyd at fis Mai 2016. Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaethau ac Adfywio sy'n cyflawni'r swyddogaeth o fis Mai 2016 i fis Mai 2017. Wedi hynny, cyflawnir y rôl gan Gadeiryddion y ddau Bwyllgor Sgriwtini bob yn ail blwyddyn.

ATODIAD :
Adroddiad Blynyddol Trosolwg a Sgriwtini 2016/17

CYNGOR SIR
YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY
COUNTY COUNCIL

ADRODDIAD BLYNYDDOL TROSOLWG A SGRIWTNI: 2016-2017

SGRIWTINI

CYNNWYS

1	Rhagair
2	Beth yw Trosolwg a Sgriwtini
3	Y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
4	Y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
5	Asesu Effaith Sgriwtini
6	Edrych Ymlaen tuag at 2017/18
7	Cysylltu â'r Uned Sgriwtini

ATODIADAU	
Atodiad 1	Canlyniadau a Nodweddion Trosolwg a Sgriwtini Effeithiol mewn Llywodraeth Leol
Atodiad 2	Aelodaeth y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol
Atodiad 3	Aelodaeth y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio
Atodiad 4	Paneli Canlyniad Sgriwtini: 2016-2017
atodiad 5	Gweledigaeth ar gyfer Sgriwtini Effeithiol yn y Cyngor

1. RHAGAIR

<u>Y Cynghorydd R Meirion Jones</u>

- **Cadeirydd Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol 2016-2017**

Ar ddiwedd blwyddyn arall a hefyd diwedd cyfnod y Cyngor presennol hoffwn ddiolch i bawb sydd wedi cyfrannu i waith sgriwtini dros y pedair blynedd diwethaf, yn swyddogion a chynghorwyr a phawb arall.

Wrth baratoi'r cyflwyniad hwn edrychais ar y tri adroddiad blynyddol diweddar a'r tri Rhagair rwyf wedi'u ysgrifennu a meddyliais y gallwn gopïo darnau ohonynt. Er bod sylwadau perthnasol i'r flwyddyn dan sylw wedi eu gwneud credaf fod sgriwtini wedi datblygu ac esblygu wrth adeiladu ar y gwaith o flwyddyn i flwyddyn. Mae rhai agweddau wedi eu trawsnewid tra mae eraill angen sylw. Rydym wedi bod ac yn dal i fod ar daith sgriwtini.

Mae natur gwaith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol (PSG) yn cael ei ddisgrifio yn yr adroddiad ei hun, isod, yn arbennig yn Adran 3. Mae llwyth gwaith y PSG wedi bod yn sylweddol a chynhaliwyd 11 cyfarfod yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys dau gyfarfod ar yr un diwrnod, bore a phnawn, ar ddau achlysur i ymdopi efo'r gofynion.

Yn chwarterol bu i'r PSG fonitro perfformiad drwy ystyried y Cerdyn Sgorio Corfforaethol a hefyd y Gyllideb Refeniw a'r Gyllideb Gyfalaf. Mae'r Cerdyn Sgorio Corfforaethol wedi datblygu'n sylweddol dros y cyfnod ac wedi profi i fod yn adnodd defnyddiol a phwysig. Mae'r Dangosfwrdd yn weddol newydd ond wedi sefydlu ei le ac mae'r ddau, y Cerdyn Sgorio a'r Dangosfwrdd yn rhan o "daith" y PSG.

Un agwedd bwysig o gyfrifoldebau'r PSG ydi'r Gyllideb flynyddol sy'n cael ei chyflwyno gan y Pwyllgor Gwaith. Nid yn unig bu i'r PSG ystyried y Gyllideb ddrafft a chanlyniadau'r Ymgynghoriad Cyhoeddus ond hefyd y Cynllun Ymgynghori Cyllideb. Eto mae'r drefn efo cynllunio'r Gyllideb Gorfforaethol wedi symud ymlaen yn sylweddol dros y cyfnod ac mae'r PSG wedi chwarae ei ran yn hynny.

Mae nifer o faterion o sylwedd wedi dod gerbron y PSG yn ystod y flwyddyn ddiwethaf gan gynnwys - Adolygiad o Raglen Moderneiddio Ysgolion Ynys Môn; Adroddiad Cynnydd Gwerthusiad Blynyddol AGGCC o Berfformiad y Gwasanaethau Cymdeithasol yn 2014/15 (23/5/16) ac Adroddiad Arolwg Gwasanaethau Plant gan AGGCC gydag ymateb y Cyngor (13/3/17); Adroddiad Blynyddol Cyfarwyddwr Statudol Gwasanaethau Cymdeithasol ac Adroddiad ar Gwynion Gwasanaethau Cymdeithasol; Tendrau ar gyfer y Gwasanaeth Gofal Cartref a Newidiadau i'r Polisi Codi Tâl Gwasanaeth Gofal Cartref a Teleofal; Costau Ymgynghorwyr; Llyfrgelloedd - "yn gwneud gwahaniaeth" a Strategaeth Drafft y Gwasanaeth Llyfrgell. Bu i'r PSG gael sesiynau briffio o flaen y cyfarfodydd ffurfiol a theimlwyd eu bod o fudd ac yn gwneud y cyfarfodydd ffurfiol yn fwy effeithiol.

Yn ogystal â chyfarfodydd ffurfiol y Pwyllgor sefydlodd y PSG Banelau Canlyniad Sgriwtini, y tro hwn ar Ddiogelu Corfforaethol a Gosod Tai'r Awdurdod Lleol (Tai Gwag) a chyflwynwyd adroddiadau terfynol i'r Pwyllgor Gwaith. Parhawyd efo'r Panel Canlyniad Cynnydd Ysgolion a chyfrannodd rhai o aelodau'r PSG efo rhai o aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaethau. Wrth gwrs, mae rhai o aelodau'r PSG yn gynrychiolwyr ar gyrff eraill y Cyngor, megis Byrddau Rhaglen Trawsnewid, Byrddau Prosiect Trawsnewid a'r Bwrdd Diogelu Corfforaethol. Fel Cadeirydd y PSG roedd gofyn i mi fynychu cyfarfod efo Rheolwraig AGGCC yng Ngogledd Cymru.

Credaf fod sgriwtini wedi gwneud cyfraniad i waith y Cyngor. Gwnaethpwyd y gweinyddu a pharatoadau trylwyr gan y Swyddogion Sgriwtini a chyfraniadau gan swyddogion eraill. Cyfrannodd y Fforwm Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Sgriwtini at drefnusrwydd Sgriwtini. Bu aelodau y ddau Bwyllgor Sgriwtini yn barod iawn eu cyfraniadau. Mae'r PSG wedi ceisio cyrraedd y safonau disgwyliedig ac wedi bod yn gyfaill beirniadol ac wedi rhoi gwerth ychwanegol mewn nifer o ffyrdd. Er y gwaith clodwiw - nid da lle gellir gwell. Soniais uchod wrth edrych yn ôl ein bod ar daith sgriwtini a rŵan edrychwn ymlaen at barhau ar y daith honno. Cyfeiriaf yn arbennig at yr Adolygiad a sonnir amdano yn Adran 6 yr Adroddiad ac Atodiad 5. Gwelwyd bod angen newid rhywfaint ar drefniadau'r PSG ac mae dau is-banel am gael eu sefydlu sef Panel Cyllid a Phanel Plant a byddant yn adrodd yn ôl yn gyson i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.

Diolch am yr anrhydedd o gadeirio'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol am y pedair blynedd. Mae Adroddiadau Williams a Swyddfa Archwilio Cymru wedi sôn am bwysigrwydd sgriwtini i lwyddiant gwaith Cynghorau Sir. Wrth ddiolch am gyfraniadau pawb cymeraf y cyfle i ddymuno'n dda i sgriwtini yn y cyfnod nesaf.

R Meirion Jones
(Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol)

Y Cynghorydd Jim Evans

- **Cadeirydd Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio 2016-2017**
- **Pencampwr Sgriwtini 2016 -2017**

Rwy'n falch o gael cyfle i roi crynodeb byr o'r gwaith a wnaed gan y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn ystod 2016-2017.

Mae Aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio wedi gwneud llawer iawn o waith ar ystod eang o faterion a phynciau yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys craffu ar wasanaethau'r Cyngor a sefydliadau partner. Drwy ddarllen adrannau unigol yr Adroddiad Sgriwtini Blynyddol ar gyfer 2016-2017 byddwch yn gweld sut y gall y swyddogaeth sgriwtini wneud gwahaniaeth i drigolion yr Ynys ac i ansawdd bywyd ein cymunedau.

Mae eleni wedi bod yn flwyddyn heriol i'r pwyllgor wrth iddo ystyried pynciau anodd megis safleoedd Sipsiwn a Theithwyr, Cydweithio rhwng Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a'r Cyngor, yr Adroddiad Blynyddol ar Berfformiad Ysgolion a'r gefnogaeth a ddarperir iddynt gan GwE (Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion Gogledd Cymru). Hoffwn ddiolch i'r aelodau hynny a gymerodd ran yn y cyfarfodydd hyn; mae'r gwaith wedi galluogi'r aelodau i roi sylw trylwyr i'r materion hyn a gwneud argymhellion ar gyfer gwelliannau. Mae hefyd wedi gwella gwybodaeth aelodau.

Rwy'n meddwl y bydd y 12 mis nesaf, fel bob amser, yn her i aelodau a swyddogion sgriwtini. Cynhelir yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai 2017, gydag aelodau newydd yn cael eu hethol, a rhagwelir y bydd y Cynulliad yn pasio deddfwriaeth ar gyfer gweithio rhanbarthol cryfach ac ynghylch materion pwysig eraill sy'n effeithio ar lywodraeth leol yng Nghymru. Wedi dweud hynny, ‘rwy'n sicr y bydd y swyddogaeth sgriwtini yn gallu datblygu i gwrdd ag unrhyw her newydd.

Hoffwn achub ar y cyfle hwn i fynegi fy ngwerthfawrogiad ac fy niolchiadau i'r holl aelodau, swyddogion, sefydliadau allanol ac eraill sydd wedi cyfrannu at flwyddyn lwyddiannus yn natblygiad parhaus sgriwtini yn Ynys Môn.

Yn olaf, mae'n rhaid i mi ddiolch yn fawr i'r Cynghorydd Derlwyn Hughes am ei wasanaeth fel Cadeirydd y pwyllgor hwn hyd at fis Ionawr 2017. ‘Roedd yn bleser i fod yn aelod o'r pwyllgor dan ei gadeiryddiaeth. ‘Roedd yn eithriadol o dda ac roedd yn rhaid i mi wneud fy ngorau glas i gyrraedd y safon uchel iawn a osodwyd ganddo.

Jim Evans
(Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio)

2.0 BETH YW TROSOLWG A SGRIWTINI?

Y Cyd-destun Cenedlaethol:

2.1 Mae pwyllgorau sgriwtini yn rhan o'r ffordd y mae llywodraeth leol yng Nghymru yn gweithredu. Yn ogystal â sefydlu Pwyllgor Gwaith i wneud penderfyniadau, mae Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn ei gwneud yn ofynnol i sefydlu un neu ragor o bwyllgorau sgriwtini i ddal y rheini sy'n gwneud penderfyniadau i gyfrif ac i yrru gwelliant a gweithredu fel llais y gymuned a chwarae rhan yn y gwaith o ddatblygu ac adolygu polisïau.

2.2 Mae'r Ganolfan Craffu Cyhoeddus[1] yn arddel pedair egwyddor allweddol i gefnogi gwaith sgriwtini effeithiol gan Aelodau:

I. Darparu her "cyfaill beirniadol" i'r rheini sy'n llunio polisïau a gwneud penderfyniadau
II. Sicrhau y clywir llais a phryderon y cyhoedd a chymunedau
III. "Llywodraethwyr annibynnol eu meddwl" sy'n arwain y broses sgriwtini ac yn cymryd perchnogaeth ohoni.
IV. Gyrru gwelliannau mewn gwasanaethau cyhoeddus.

2.3 Ym mis Ionawr 2017 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Bapur Gwyn o'r enw 'Diwygio Llywodraeth Leol: Cadernid ac Adnewyddiad'. Daeth y cyfnod ymgynghori i ben arno ym mis Ebrill. 'Roedd y Papur Gwyn yn gofyn am sylwadau ynghylch cynigion i ddarparu ystod o wasanaethau trwy drefniant gweithio rhanbarthol gorfodol ac 'roedd yn rhoi sylw i faterion gweithlu ac yn cynnwys cynigion i newid y drefn etholiadol. 'Roedd hefyd yn galw ar ddinasyddion i chwarae rhan weithredol mewn democratiaeth leol ac yn y gwaith o ddylunio a darparu gwasanaethau. Rhagwelir y bydd y Mesur a fydd yn deillio o'r Papur Gwyn yn cyflwyno trefniadau cydweithio gorfodol ar gyfer Cynghorau Cymru, ynghyd â chynigion penodol sy'n ymwneud â swyddogaethau sgriwtini gan Aelodau.

2.4 Mae Llywodraeth Cymru yn argymell darparu fframwaith sy'n rhoi dewis o sut i gyflawni'r swyddogaeth sgriwtini. Bydd opsiwn i barhau i wneud gwaith sgriwtini ym mhob Cyngor o fewn trefniant rhanbarthol, neu i sefydlu pwyllgor sgriwtini rhanbarthol sefydlog, neu i wneud gwaith sgriwtini rhanbarthol ar sail tasg a gorffen neu i fabwysiadu cyfuniad o'r dulliau hyn o weithredu. Wrth ymgymryd â gwaith i graffu ar swyddogaeth ranbarthol, cynigir y dylai'r aelodau fod o dan ddyletswydd i ystyried y budd rhanbarthol yn ogystal â buddiannau eu cynghorau penodol. Felly, bydd angen i'r swyddogaeth sgriwtini ddatblygu ymhellach wrth i newidiadau ddigwydd.

2.5 Er mwyn datblygu'r swyddogaeth sgriwtini ymhellach o fewn y Cyngor, cynhaliwyd adolygiad annibynnol o'n trefniadau cyfredol yn 2016 er mwyn cael persbectif ehangach. Gellir gweld rhagor o wybodaeth yn adran 6 yr adroddiad hwn.

---

[1] Canllaw Sgriwtini Da , Llundain Canolfan Craffu Cyhoeddus; 2004

Strwythur Lleol:

2.6 Mae'r swyddogaeth trosolwg a sgriwtini yng Nghyngor Sir Ynys Môn yn parhau i gael ei chyflawni drwy strwythur sy'n cynnwys dau bwyllgor sgriwtini:

- Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol;
- Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio

2.7 Sefydlodd y **Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol** ddau banel canlyniad sgriwtini yn 2016/17 i ystyried dau faes polisi sef - Diogelu Corfforaethol, a Gosod Tai'r Awdurdodau Lleol (unedau gwag). Yn ystod y cyfnod hwn, parhaodd y Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion i weithredu. (sef panel canlyniad sgriwtini yn deillio o'r **Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio a Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol)**. Mae paragraff 5.1 isod yn trafod gwaith y panelau hyn yn fanylach.

2.8 Gall y pwyllgor sgriwtini perthnasol "alw i mewn" benderfyniad a wnaed gan y Pwyllgor Gwaith, Aelod Portffolio neu swyddogion y mae'r Pwyllgor Gwaith wedi dirprwyo grym iddynt wneud penderfyniadau penodol. Nid yw'r pwyllgorau sgriwtini yn defnyddio ei rym "galw i mewn" oni bai bod ganddo reswm da iawn i wneud hynny, ac ni wnaeth hynny o gwbl yn 2016-2017.

2.9 Gall ein pwyllgorau sgriwtini wneud eu gwaith mewn un o'r ffyrdd canlynol:

- Ystyried y pwnc yn ystod cyfarfod ffurfiol
- Ystyried y pwnc yn fanylach trwy sefydlu panel canlyniad sgriwtini NEU
- Cynnal sesiynau anffurfiol ar faes polisi penodol.

2.10 Unwaith eto yn ystod 2016/2017, 'roedd y pwyllgorau sgriwtini yn ymwybodol o'r angen i geisio canolbwyntio eu gwaith ar ganlyniadau ac o fewn fframwaith Swyddfa Archwilio Cymru o nodweddion a chanlyniadau sgriwtini a throsolwg effeithiol mewn llywodraeth leol[2] :

- Gwell ganlyniadau
- Gwell benderfyniadau
- Gwell ymgysylltiad

Crynhoir y fframwaith arfer gorau yma yn **ATODIAD 1** i'r adroddiad hwn

[2] Sgriwtini Da? Cwestiwn Da !, Swyddfa Archwilio Cymru, 2014

.

3.0 PWYLLGOR SGRIWTINI CORFFORAETHOL

Cylch gwaith:

3.1 Ffocws gwaith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yw darparu sicrwydd ynghylch cyflawni a darparu'r holl wasanaethau; sicrhau bod y Cyngor yn cyflawni ei amcanion corfforaethol a'i amcanion ar gyfer ei wasanaethau (fel yr amlinellwyd yn ei Gynllun Busnes Corfforaethol, y Gyllideb Flynyddol, y Fframwaith Polisi a Chyllideb, y Fframwaith Rheoli Perfformiad, Polisïau Corfforaethol neu eu cynlluniau a'u polisïau olynol); a chefnogi a gwneud argymhellion ar gyfer gwelliant parhaus.

3.2 Mae aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn cynnal cyfarfodydd briffio cyn pob pwyllgor er mwyn paratoi a rhoi ffocws i'r drafodaeth yng nghyfarfodydd ffurfiol y pwyllgor. Ystyrir bod hyn yn arfer da a bwriedir parhau â'r trefniadau hyn yn 2017-2018.

Aelodaeth:

3.3 Cadeirir y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gan y Cynghorydd R Meirion Jones gyda chefnogaeth ei Is-Gadeirydd, y Cynghorydd Gwilym O Jones. Mae deg Aelod yn gwasanaethu ar y pwyllgor ac mae'r aelodaeth yn adlewyrchu cydbwysedd gwleidyddol y Cyngor. Mae manylion llawn am aelodaeth y pwyllgor ynghlwm **(ATODIAD 2)**.

4.0 PWYLLGOR SGRIWTINI PARTNERIAETH AC ADFYWIO

Cylch gwaith:

4.1 Prif ffocws y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yw sicrhau yr hyrwyddir buddiannau dinasyddion Ynys Môn ac y gwneir y defnydd gorau o adnoddau'r Cyngor, yn unol â blaenoriaethau'r Cyngor, sy'n dangos gwerth ychwanegol yn sgil gweithio gyda phartneriaid. Mae cylch gwaith y pwyllgor yn cynnwys trefniadau rhanbarthol a chenedlaethol yn ogystal â threfniadau lleol.

4.2 Mae cylch gwaith y pwyllgor hefyd yn ymestyn i faterion adfywio a'r rhaglen "Ynys Ynni" (neu gynlluniau a pholisïau olynol).

4.3 Y pwyllgor hefyd yw'r Pwyllgor Trosedd ac Anhrefn enwebedig sy'n delio â materion trosedd ac anhrefn, fel sy'n ofynnol o dan Adrannau 19 a 20 o Ddeddf yr Heddlu a Chyfiawnder 2006.

4.4 Ar ddechrau 2017 dechreuodd y pwyllgor arbrawf o gynnal cyfarfodydd briffio gydag aelodau cyn pob cyfarfod ffurfiol o'r pwyllgor sgriwtini. Ystyrir bod hynny'n arfer da, a rhagwelir y bydd yr arfer hwn yn cael ei wreiddio'n llawn yn ystod 2017/2018.

Aelodaeth:

4.5 Cadeiriwyd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio gan y Cynghorydd Derlwyn Hughes nes iddo ymddiswyddo fel aelod etholedig am resymau iechyd yn Ionawr, 2017. Camodd y Cynghorydd Jim Evans i'r adwy am weddill y cyfnod. Y Cynghorydd Alun Mummery oedd Is-Gadeirydd y Pwyllgor yn ystod 2016/17. Mae deg o aelodau yn gwasanaethu ar y pwyllgor hwn hefyd ac mae'r aelodaeth yn adlewyrchu cydbwysedd gwleidyddol y Cyngor. Mae manylion llawn am aelodaeth y pwyllgor ynghlwm **(ATODIAD 3)**.

5.0 ASESU EFFAITH SGRIWTINI

5.1 Cyflawnwyd nifer o **allbynnau** sylweddol gan Sgriwtini yn ystod y flwyddyn ddinesig ddiwethaf, sy'n mynd rhywfaint o'r ffordd i'n cynorthwyo i asesu effaith y swyddogaeth sgriwtini yn lleol:

- **Blaen raglenni gwaith** – mae'r drefn o gael blaen raglenni gwaith wedi hen sefydlu fel sail ar gyfer gwaith y ddau bwyllgor sgriwtini. Mae'r rhaglenni hyn yn gyfrwng pwysig i gynorthwyo aelodau pwyllgorau sgriwtini i flaenoriaethu eu gwaith ac maent wedi cael eu trafod gyda'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth a Phenaethiaid Gwasanaeth. Mae'r ddau bwyllgor yn adolygu cynnwys eu blaen raglenni gwaith ym mhob cyfarfod er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i fod yn berthnasol ac yn gydnaws â blaenoriaethau lleol. Fodd bynnag, cydnabyddir bod angen i ni fabwysiadu ymagwedd fwy strategol sy'n seiliedig ar ganlyniadau ac ar flaenoriaethau'r Cyngor, y Rhaglen Drawsnewid, y Risgiau Corfforaethol a Blaenraglen y Pwyllgor Gwaith. Bydd hyn yn flaenoriaeth i ni yn ystod blwyddyn ddinesig 2017/18.

- **Cyfarfodydd y Pwyllgor –** cynhaliwyd 18 o gyfarfodydd sgriwtini yn ystod 2016/17; 11 cyfarfod o'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ac 7 o'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio. Mae yna hefyd drefniadau cadarn ar waith i sicrhau bod amser wedi ei neilltuo yn y Pwyllgor Gwaith i drafod materion sydd wedi cael sylw gan y ddau bwyllgor sgriwtini.

  Gellir crynhoi gwaith y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn bedair prif thema:

  I. Perfformiad Gwasanaethau
  II. Pennu'r cyllideb a pherfformiad yn ystod y flwyddyn

III. Adroddiadau blynyddol (gwasanaethau cymdeithasol a llyfrgelloedd)
IV. Cynigion trawsnewid.

Gellir crynhoi gwaith y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn bedair prif thema:

I. Perfformiad partneriaethau
II. Adfywio economaidd a'r cysyniad Ynys Ynni (neu gynlluniau a pholisïau olynol).
III. Materion Trosedd ac Anhrefn
IV. Delio ag unrhyw fater nad oes modd i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ei ystyried.

- **Paneli Canlyniad Sgriwtini –** cynorthwywyd y ddau riant-bwyllgor hefyd gan banelau canlyniadau sgriwtini a gwblhaodd gwaith sgriwtini manwl yn y meysydd polisi canlynol:

Rhiant-Bwyllgor	Maes Polisi	Cylch Gwaith
Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol	Diogelu Corfforaethol	Monitro cynnydd cychwynnol o ran gweithredu argymhellion adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru ar drefniadau diogelu corfforaethol yr Awdurdod
Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol	Gosod tai'r awdurdod lleol (unedau gwag)	Sgriwtini trylwyr o berfformiad yr awdurdod yn y maes gosod tai
Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio a Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol.	Cynnydd ysgolion	Herio perfformiad ysgolion a chydnabod arferion da er mwyn annog ysgolion Ynys Môn i'w mabwysiadu.
Mae manylion pellach ar waith y paneli hyn ynghlwm **(ATODIAD 4).**		

- **Fforwm Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion –** mae'r fforwm hwn bellach yn ei ail flwyddyn ac mae wedi bod yn cyfarfod yn fisol yn ystod 2016/17. Ystyrir bod y Fforwm yn gyfrwng pwysig i oruchwylio rhaglenni gwaith y pwyllgorau sgriwtini ac i drafod blaenoriaethau gyda chadeiryddion ac is-gadeiryddion y pwyllgorau sgriwtini. Mae hefyd yn arwain y gwaith o ddatblygu a gwella parhaus y swyddogaeth trosolwg a sgriwtini.

Mesur canlyniadau:

5.2 Mae cofnodi ac asesu effaith y swyddogaeth Sgriwtini yn her gan nad yw **canlyniadau** gweithgareddau trosolwg a sgriwtini bob amser yn hawdd i'w mesur mewn ffordd systematig. Ar ben hynny, nid yw'n hawdd mesur gallu'r swyddogaeth trosolwg a sgriwtini i ddylanwadu, trwy drafodaeth, ar y rheini sy'n gwneud penderfyniadau. Fodd bynnag, mae rhai enghreifftiau lle mae mewnbwn sgriwtini wedi ychwanegu gwerth a / neu wedi dylanwadu ar y ffordd y mae cynigion wedi eu gweithredu gan y Cyngor. Er enghraifft:

- **Proses gosod cyllideb 2017/18** - gosod y sylfeini ar gyfer cryfhau, a fod yn fwy strategol wrth osod y gyllideb, a oedd yn seiliedig ar ganlyniadau ac arfer gorau[3]. Canolbwyntiodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ei ymdrechion ar nifer o gwestiynau strategol allweddol ac ar ansawdd y pecyn ymgynghori cyhoeddus. Wrth symud ymlaen, bydd angen i'r Awdurdod adeiladu ar y datblygiad cadarnhaol hwn a sicrhau bod y swyddogaeth sgriwtini yn rhoi mewnbwn yn gynharach yn y broses o osod y gyllideb.
- **Ymgysylltu â dinasyddion a chyfranogiad** – 'roedd cyfraniad y swyddogaeth sgriwtini i'r broses o osod y gyllideb hefyd yn cynnwys ymgysylltu'n uniongyrchol â Chyngor Ieuenctid Môn *(Llais Ni)* i glywed ei sylwadau ac i ychwanegu gwerth at y swyddogaeth sgriwtini. Bu aelodau Llais Ni mewn gweithdy gyda swyddogion ac Aelodau i gael gwell dealltwriaeth o gynigion y Cyngor ar gyfer y gyllideb. Rhoddodd hyn gyfle i'r bobl ifanc gyflwyno ymateb cynhwysfawr i'r cynigion fel y gallai'r Pwyllgor Sgriwtini eu hystyried. Daeth cynrychiolwyr o Llais Ni hefyd i gyfarfod o'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol i weld ymateb y Pwyllgor i'w sylwadau ar y cynigion. Comisiynwyd gwerthusiad o'r gwaith hwn trwy Medrwn Môn gyda'r bwriad o adeiladu ar y sylfaen lwyddiannus hon.

[3] Codi'r Her: Sgriwtini ariannol mewn cyfnod heriol. Canllaw i awdurdodau lleol Cymru, y Ganolfan Craffu Cyhoeddus (2014)

- **Perfformiad y gwasanaethau plant** - wedi iddo dynnu sylw at bryderon am berfformiad mewn rhai dangosyddion allweddol wrth iddo fonitro'r cerdyn sgorio corfforaethol ar gyfer yr ail chwarter, gofynnodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol am adroddiad manwl gan y gwasanaethau plant. O ganlyniad, bu modd i'r Pwyllgor roi rhagor o sylw i faterion perfformiad o fewn y gwasanaeth a chyfrannu at wneud penderfyniad i sefydlu panel sefydlog ar gyfer gwasanaethau plant.
- **Perfformiad Ysgolion** – cafodd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio gyfle i holi'r Uwch Ymgynghorydd Her (GwE) yn fanwl am y camau a gymerir i wella perfformiad ysgolion sydd yn y categori oren neu'r categori coch yn y Fframwaith Categoreiddio Ysgolion Cenedlaethol. Yn ogystal, cafodd y pwyllgor adroddiad ar safonau ysgolion ar gyfer blwyddyn academaidd 2015/16. Roedd y wybodaeth yn cynnwys trosolwg cynhwysfawr o berfformiad ysgolion yr Ynys. Cododd y Pwyllgor amryw o faterion. Mynegwyd pryder bod safle ysgolion uwchradd Môn ychydig yn is yn y rhan fwyaf o'r dangosyddion allweddol o gymharu ag ysgolion ardaloedd eraill trwy'r wlad gan bod yr ysgolion eraill hynny wedi gwneud llawer mwy o gynnydd. Hefyd, roedd angen gwella perfformiad yng nghyfnod allweddol 4.
- **Safleoedd i Sipsiwn a Theithwyr** - gofynnwyd i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio graffu ar y gwaith o nodi safleoedd parhaol a dros dro ar gyfer sipsiwn a theithwyr ar yr Ynys. Mae hwn wedi bod yn fater cynhennus. Cafodd y Pwyllgor wybodaeth gan drigolion a hefyd gan eiriolwr annibynnol a benodwyd ar ran y gymuned sipsiwn a theithwyr, yn ogystal â gwybodaeth gan swyddogion. Cafodd y Pwyllgor gyfle hefyd i graffu ar y drafft o Brotocol Gogledd Cymru ar gyfer y Gymuned Sipsiwn a Theithwyr a luniwyd er mwyn sefydlu dull mwy cyson o weithredu ar draws Gogledd Cymru.

6.0 EDRYCH YMLAEN TUAG AT 2017/18

6.1 Yn ystod 2016, comisiynwyd y Ganolfan Craffu Cyhoeddus gan Uwch Dîm Arweinyddiaeth y Cyngor (UDA) i gynnal adolygiad o drefniadau sgriwtini 'r Awdurdod er mwyn cael argymhellion ar sut i gryfhau ac adeiladu ar y swyddogaeth trosolwg a sgriwtini, a hynny i baratoi ar gyfer y weinyddiaeth newydd ym mis Mai, 2017. Mae canlyniadau'r adolygiad hwn wedi darparu sail gadarn ar gyfer symud ymlaen ac eglurder pellach ar y rôl mae'r swyddogaeth trosolwg a sgriwtini yn ei chwarae yn nhrefniadau llywodraethu'r Awdurdod.

6.2 Mae Aelodau Etholedig a'r UDA wedi derbyn yr argymhellion yn llwyr ac maent wedi bod yn sail ar gyfer rhaglen wella sy’n blaenoriaethu camau gweithredu yn y tymor byr a’r tymor canol o dan y themâu canlynol:

- Cryfhau'r ymagwedd “Cyngor cyfan” tuag at sgriwtini
- Gwella effaith sgriwtini
- Adeiladu'r capasiti a’r gallu ar gyfer sgriwtini effeithiol
- Gwella ymgysylltu â'r cyhoedd yn ein gwaith sgriwtini.

Paratowyd datganiad gweledigaeth ar gyfer sgriwtini effeithiol a fydd yn sail ar gyfer cryfhau ein swyddogaeth sgriwtini a throsolwg ymhellach**. (ATODIAD 5)** Cymeradwywyd y datganiad gan y Fforwm Cadeiryddion / Is-Gadeiryddion Sgriwtini a fydd yn monitro cynnydd wrth weithredu'r rhaglen wella.

7.0 CYSYLLTU Â’R UNED SGRIWTINI

7.1 I gael gwybod mwy am sgriwtini ym Môn neu i fynegi barn cysylltwch â:

Uned Sgriwtini,
Cyngor Sir Ynys Môn,
Swyddfeydd y Cyngor.
Llangefni.
Ynys Môn.
LL77 7TW

Anwen Davies	Rheolwr Sgriwtini Dros Dro (yn arwain ar gefnogi’r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol).	(01248) 752578 AnwenDavies@ynysmon.gov.uk
Geraint Wyn Roberts	Swyddog Sgriwtini (yn arwain ar gefnogi’r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio).	(01248) 752039 gwrce@ynysmon.gov.uk

ADRODDIAD BLYNYDDOL TROSOLWG A SGRIWTINI: 2016-2017

ATODIADAU

ATODIAD 1

Canlyniadau a Nodweddion am Trosolwg a Sgriwtini Effeithiol i Lywodraeth Leol

Canlyniad **Beth mae craffu da yn anelu at eu fylawni**	Nodweddion **Sut olwg fyddai arno? Sut y gallem ei adnabod?**
1. Mae atebolrwydd democrataidd yn llywio gwelliant mewn gwasanaethau cyhoeddus. ***'Canlyniadau Gwell'***	**Yr amgylchedd** i) Mae gan drosolwg a chraffu rôl benodol a gwerthfawr o fewn trefniadau gwella a llywodraethu'r cyngor. ii) Mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu yn cael y cymorth sydd ei angen arni gan swyddogion penodedig sy'n gallu cynnal gwaith ymchwil annibynnol yn effeithiol, ac mae'n rhoi dadansoddiadau, cyngor a hyfforddiant o ansawdd uchel i gynghorwyr. **Arfer** iii) Mae ymchwiliadau'r swyddogaeth trosolwg a chraffu yn anwleidyddol, yn fethodolegol gadarn ac yn cynnwys amrywiaeth eang o dystiolaeth a safbwyntiau. **Effaith** iv) Mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu yn herio gwneuthurwyr penderfyniadau a darparwyr gwasanaethau yn rheolaidd ar sail tystiolaeth. v) Mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu yn darparu atebion hyfyw yn seiliedig ar dystiolaeth gadarn I broblemsu cydnabyddedig.
2. Mae'r broses o wneud penderfyniadau democrataidd yn atebol, yn gynhwysol ac yn gadarn. ***'Penderfyniadau***	**Yr amgylchedd** i) Mae cynghorwyr trosolwg a chraffu yn cael y cyfleoedd hyfforddi a datblygu sydd euhangen arnynt i ymgymryd â'u rôl yn effeithiol. ii) Mae'r broses yn cael cefnogaeth effeithiol gan dîm rheoli corfforaethol y cyngor sy'n sicrhau bod y wybodaeth a roddir i'r swyddogaeth trosolwg a chraffu o ansawdd uchel ac y caiff ei darparu mewn modd amserol a chyson.

gwell'	**Arfer** iii) Caiff y swyddogaeth trosolwg a chraffu ei harwain gan gynghorwyr, mae'n ystyried safbwyntiau'r cyhoedd, partneriaid a rheoleiddwyr, ac yn cydbwyso'r broses o flaenoriaethu pryderon y gymuned yn erbyn materion lle ceir risg strategol a materion o bwysigrwydd strategol. iv) Caiff cyfarfodydd a gweithgareddau'r swyddogaeth trosolwg a chraffu eu cynllunio'n dda, eu cadeirio'n effeithiol ac maent yn gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ae gael iddi. **Effaith** v) Mae gwneuthurwyr penderfyniadau yn sicrhau eu bod yn atebol i'r cyhoedd mewn perthynas â'u cyfrifoldebau portffolio o fewn pwyllgorau trosolwg a chraffu.
3. Mae'r cyhoedd yn cymryd rhan mewn trafodaethau democrataidd am y ffordd y caiff gwasanaethau cyhoeddus eu darparu nawr ac yn y dyfodol. ***'Ymgysylltu'n well'***	**Yr amgylchedd** i) Mae'r weithrediaeth a'r tîm rheoli corfforaethol yn cydnabod y swyddogaeth trosolwg a chraffu fel un o systemau pwysig y cyngor ar gyfer ymgysylltu â'r gymuned, ac mae'r swyddogaeth yn hwyluso mwy o gyfranogiad gan y cyhoedd ym maes llywodraethu. **Arfer** ii) Nodweddir y swyddogaeth trosolwg a chraffu gan drefniadau cyfathrebu effeithiol er mwyn codi ymwybyddiaeth o atebolrwydd democrataidd ac annog cyfranogiad. iii) Mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu yn gweithredu mewn modd anwleidyddol ac yn ymdrin yn effeithiol â thensiwn, gwrthdaro a materion gwleidyddol sensitif. iv) Mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu yn meithrin ymddiriedaeth a chydberthnasau da ag amrywiaeth eang o randdeiliaid mewnol ac allanol. **Effaith** v) Mae'r swyddogaeth trosolwg a chraffu yn galluogi i 'lais' pobl a chymunedau lleol ledled yr ardal gael ei glywed fel rhan o'r prosesau gwneud penderfyniadau a llunio

ATODIAD 2

Aelodaeth y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol

	Enw	Ward	Parti Gwleidydd ol/Grwp
	Cyng. R Meirion Jones (Cadeirydd)	Aethwy	Plaid Cymru
	Cyng Raymon d Jones	Caergybi	Annibynnol
	Cyng Victor Hughes	Bro Rhosyr	Annibynnol
	Cyng Ann Griffith	Bro Aberffra w	Plaid Cymru
	Cyng R Llewelyn Jones	Caergybi	Heb ymuno

	Enw	Ward	Parti Gwleidydd ol/Grwp
	Cyng Gwilym Jones (Vice Chair)	Llifon	Annibynnol
	Cyng Jim Evans	Aethwy	Annibynnol
	Cyng Lewis Davies	Seiriol	Plaid Cymru
	Cyng Llinos Medi Huws	Talybolion	Plaid Cymru
	Cyng Peter Rogers	Bro Aberffraw	Grwp Chwyldroad

ATODIAD 3

Aelodaeth y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio

.	Enw	Ward	Parti Gwleidyddol/ Grwp		Enw	Ward	Parti Gwleidyddol/Grwp
	Cyng. Jim Evans (Cadeirydd)	Aethwy	Annibynol		Cyng.Alun Mummery (Vice Chair)	Aethwy	Plaid Cymru
	Cyng Gwilym Jones	Llifon	Annibynol		Cyng.Richard Owen Jones	Twrcelyn	Annibynol
	Cyng. Dafydd Rhys Thomas	Ynys Cybi	Annibynol		Cyng. Trefor LL Hughes	Ynys Gybi	Plaid Cymru
	Cyng. Carwyn Jones	Seiriol	Plaid Cymru		Cyng. Dylan Rees	Canolbarth Mon	Plaid Cymru
	Cyng. Robert Llewelyn Jones	Caergybi	Heb Ymuno	1 Sedd Wag			

Aelodau y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn ystod rhan o 2016-2017:		
Cyng. Derlwyn Hughes	Cyng John Griffith	Cyng W T Hughes

ATODIAD 4

Paneli Canlyniad Sgriwtini: 2016/17

Panel Canlyniad Sgriwtini: Diogelu Corfforaethol

Aelodau'r Panel:
Y Cynghorydd Meirion Jones (Cadeirydd), Y Cynghorydd Llinos Medi Huws, Y Cynghorydd Ann Griffith a'r Cynghorydd Jim Evans

Crynodeb:
Ar 6 Gorffennaf 2015 ystyriodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ymateb y Cyngor i adroddiad gan Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) ar drefniadau sicrwydd ac atebolrwydd mewn perthynas â diogelu corfforaethol. Penderfynodd y Pwyllgor gefnogi'r camau gweithredu arfaethedig i gydymffurfio ag argymhellion SAC, ond roedd yn ystyried hefyd y byddai'n briodol sefydlu Panel i fonitro cynnydd cychwynnol er mwyn sicrhau bod meysydd allweddol yn derbyn sylw amserol.

Wrth ymgymryd â'r dasg derbyniodd y Panel gynlluniau a pholisïau perthnasol a chynhaliwyd cyfarfodydd ag uwch swyddogion a oedd â'r dasg o arwain ar y mater hwn yn gorfforaethol.

Roedd y Panel yn fodlon bod y Bwrdd Diogelu Corfforaethol yn ymgymryd â'r dasg i sicrhau bod y Cyngor yn ymgymryd â'u dyletswydd diogelu. Gwnaed argymhellion amrywiol i arwain at welliannau pellach megis mwy o ffocws monitro yn y Cerdyn Sgorio Corfforaethol, Bwrdd Diogelu Corfforaethol i gynnwys aelod o'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a dylai pob gwasanaeth gymryd perchnogaeth o'r mater pwysig hwn a sicrhau bod gwiriadau digonol ar waith.

Cyflwynwyd adroddiad terfynol y Panel i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar 12 Medi 2016 a phenderfynwyd ei gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ar 17 Hydref 2016. Derbyniodd y Pwyllgor Gwaith yr adroddiad yn llawn ynghyd â'r argymhellion.

Panel Canlyniad Sgriwtini: Gosod Tai'r Awdurdod Lleol (Tai Gwag)

Aelodau'r Panel:
Y Cynghorydd Gwilym Jones (Cadeirydd), Y Cynghorydd Victor Hughes, Y Cynghorydd Lewis Davies, Y Cynghorydd Raymond Jones a'r Cynghorydd Robert Ll Jones.

Crynodeb:
Ar 17 Medi 2015 ystyriodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol y cerdyn sgorio corfforaethol (Ch1). Roedd y cerdyn sgorio yn tynnu sylw at statws fflag goch y dangosydd 'nifer y dyddiau calendr a gymerir ar gyfartaledd i osod unedau y gellir eu gosod' (DP23) ac ystyriwyd bod angen sefydlu Panel i edrych ar y mater hwn mewn mwy o fanylder.

Wrth ymgymryd â'r dasg, derbyniodd y Panel wybodaeth berthnasol ynglŷn ag eiddo gwag a phrosesau o fewn y Cyngor. Cyfarfu'r Panel â swyddogion tai hefyd er mwyn derbyn esboniad ymarferol am y prosesau ailosod a'u barn hwy am y sefyllfa bresennol.

Derbyniodd y Panel esboniad gwasanaethau tai ar gyfer y perfformiad gwael o DP 23 a chadw'r targed o 25 diwrnod, ond i fonitro'n agos yn erbyn awdurdodau cyfagos Gogledd Cymru yr un DP. Dylid ail ystyried ei chynnwys neu newid y targed ar gyfer 2017/18. Pwysleisiwyd hefyd y pwysigrwydd o briffio aelodau ar y Polisi Gosod Tai yn ogystal â datblygu taflen wybodaeth fer ar faterion allweddol.

Cyflwynwyd adroddiad terfynol y Panel i'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol ar 12 Medi 2016 a chytunwyd i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Gwaith ar 17 Hydref 2016. Derbyniodd y Pwyllgor Gwaith yr adroddiad yn llawn ynghyd â'r argymhellion.

Panel Canlyniad Sgriwtini: Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion (statws: parhaus)

Aelodau'r Panel:
Y Cynghorydd Derlwyn Hughes, Y Cynghorydd Alun Mummery, Y Cynghorydd Dylan Rees, Y Cynghorydd Richard Owen Jones, Y Cynghorydd R Meirion Jones, Y Cynghorydd Gwilym Jones, Y Cynghorydd Lewis Davies a'r Cynghorydd Jim Evans.
(O.N. caiff aelod o'r Panel ei ethol yn Gadeirydd ym mhob cyfarfod.)

Crynodeb:

Sefydlwyd y Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion ar 21 Tachwedd 2012 gan bwyllgor blaenorol, sef y Pwyllgor Sgriwtini Addysg a Hamdden. Roedd yn codi o argymhellion Estyn ynglŷn ag ansawdd y gwasanaethau addysg ar gyfer plant a phobl ifanc yn Ynys Môn. Nod y panel oedd cynorthwyo'r gwasanaeth addysg i wella perfformiad ysgolion yr Ynys, drwy gynyddu a datblygu atebolrwydd lleol am berfformiad ysgolion ac ychwanegu at wybodaeth Aelodau am yrwyr perfformiad allweddol a heriau sy'n wynebu ysgolion ar Ynys Môn.

Wrth sefydlu strwythur newydd ar gyfer pwyllgorau sgriwtini ym mis Mai 2013, cytunwyd y byddai aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio'n parhau i wneud gwaith y Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion, ond y byddai'n cael ei ddynodi'n Banel Canlyniad Sgriwtini. Mae'r Panel yn monitro cynnydd ysgolion unigol er mwyn dysgu gan ysgolion sy'n perfformio'n dda ac, os oes angen, yn cyflwyno argymhellion i'r Adran Dysgu Gydol Oes y gallai ysgol fod angen cefnogaeth ychwanegol gan y gwasanaeth addysg a/neu'r gwasanaeth gwella rhanbarthol, sef “GwE”.

Y negeseuon allweddol o'r Grŵp Adolygu Cynnydd Ysgolion ar gyfer 2016/17 oedd bod Ysgolion:
- Wedi gweithio yn dda gyda GwE, ac yn canmol ansawdd y gefnogaeth a ddarperir;
- Dystiolaeth o ddefnyddio cynlluniau datblygu i fynd i'r afael â meysydd perfformiad gwan;
- Wedi gweithio yn dda gydag ysgolion eraill ar yr Ynys er mwyn rhannu arfer da;
- Yn agored o ran nodi gwendid mewn perfformiad yr ysgol ac yn gallu rhoi esboniad bendant pam yr oedd hyn yn wir;
- Cronfa gyfyngedig o athrawon profiadol sy'n barod i lenwi swyddi dros dro gweigion a swyddi pennaeth, yn enwedig drwy gyfrwng y Gymraeg.

Yn ystod 2016/17 cyfarfu'r Panel 4 gwaith gan gyfarfod â Phenaethiaid Ysgolion, Cadeiryddion Llywodraethwyr ac ymgynghorwyr her GwE. Cyflwynwyd adroddiad ar waith y Panel i'r Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio ar 16 Chwefror 2017 a chymeradwyodd y Panel restr o ysgolion i ymweld â hwy.

Gweledigaeth ar gyfer sgriwtini effeithiol yng Nghyngor Sir Ynys Môn F3

Gweledigaeth

Mae Sgriwtini yn Ynys Môn yn anelu at sicrhau gwell ganlyniadau ar gyfer dinasyddion a chymunedau a hefyd ychwanegu at effeithiolrwydd y Cyngor drwy helpu i wneud gwasanaethau cyhoeddus yn fwy tryloyw, cynhwysol, atebol a chost effeithiol.

Egwyddorion Arweiniol ar gyfer Sgriwtini yn Ynys Môn

- Mae sgriwtini yn creu awyrgylch o gyd-ymddiriedaeth, cydweithio a rhannu cyfrifoldebau er mwyn sicrhau'r canlyniadau gorau ar gyfer cymunedau lleol.
- Mae Aelodau nad ydynt ar y Pwyllgor Gwaith yn anwleidyddol yn y modd y maent yn cyflawni eu swyddogaethau cefnogi a herio.
- Mae gweithgaredd sgriwtini yn ehangu yn uniongyrchol y sylfaen dystiolaeth sydd ar gael ar gyfer gwneud penderfyniadau a chyflwyno rhaglenni trawsnewid oherwydd mae'n rhoi syniad o'r modd y mae cymunedau lleol yn debygol o deimlo am y cynigion.
- Mae Aelodau nad ydynt ar y Pwyllgor Gwaith yn helpu i sicrhau y cymerir ymagwedd strategol, tymor hir pan mae bwriad i ailgyflunio gwasanaethau ar raddfa fawr a hynny drwy ddarparu her adeiladol wrth roi prawf ar ragdybiaethau, edrych ar risgiau a herio'r modd y mae adnoddau'n cael eu blaenoriaethu.

Ein Gwerthoedd

Trosolwg a Sgriwtini yn Ynys Môn….

- Mae'n edrych 'ymlaen ac at allan' ac yn rhagweithiol yn hytrach nag yn 'fewnol ac mewn modd ymatebol'
- Mae gan sgriwtini rôl sydd wedi ei diffinio'n glir ac sy'n cael ei gwerthfawrogi yn nhrefniadau gwella a llywodraethiant y cyngor.
- Mae'n anwleidyddol, yn gadarn o ran ei fethodoleg ac yn cynnwys amrediad eang o ffynonellau tystiolaeth a safbwyntiau gan gynnwys rhai gan bartneriaid strategol, rheoleiddwyr a'r cyhoedd.
- Mae'n cael ei arwain gan gynghorwyr sy'n cael y cyfleoedd hyfforddi a datblygu y maent eu hangen i ymgymryd â'u rôl yn effeithiol.
- Mae'n derbyn cefnogaeth effeithiol gan dîm uwch arweinyddion y Cyngor sy'n sicrhau bod y wybodaeth a ddarperir ar gyfer trosolwg a sgriwtini o ansawdd uchel ac yn cael ei darparu mewn modd amserol a chyson.
- Mae'n cymryd i ystyriaeth bryderon a fynegir ar lefel ward mewn modd nad yw'n blwyfol wrth reoli ei raglen waith ar gyfer y dyfodol.
- Mae'n cael ei gynllunio'n dda, ei gadeirio'n effeithiol ac mae'n gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael iddo.
- Mae'n cael ei gydnabod gan y pwyllgor gwaith a'r uwch dîm arweinyddiaeth fel mecanwaith pwysig yn y Cyngor ar gyfer ymgysylltiad cymunedol ac mae'n golygu ei bod yn haws i ddinasyddion ymwneud â llywodraethiant.
- Adeiladu ymddiriedaeth a pherthnasau cadarnhaol gydag amrediad eang o gydranddeiliaid mewnol ac allanol.